

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA STAVEBNÍ

FACULTY OF CIVIL ENGINEERING

ÚSTAV STAVEBNÍ EKONOMIKY A ŘÍZENÍ

INSTITUTE OF STRUCTURAL ECONOMICS AND MANAGEMENT

PŘÍMÉ ZAHRANIČNÍ INVESTICE V ČR

FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN THE CZECH REPUBLIC

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Vojtěch Vrtal

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

Ing. LUCIE VAŇKOVÁ , Ph.D.

BRNO 2022

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ FAKULTA STAVEBNÍ

Studijní program	B3607 Stavební inženýrství
Typ studijního programu	Bakalářský studijní program s prezenční formou studia
Studijní obor	3607R038 Management stavebnictví
Pracoviště	Ústav stavební ekonomiky a řízení

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Student	Vojtěch Vrtal
Název	Přímé zahraniční investice v ČR
Vedoucí práce	Ing. Lucie Vaňková , Ph.D.
Datum zadání	30. 11. 2021
Datum odevzdání	27. 5. 2022

V Brně dne 30. 11. 2021

doc. Ing. Jana Korytářová, Ph.D.
Vedoucí ústavu

prof. Ing. Miroslav Bajer, CSc.
Děkan Fakulty stavební VUT

PODKLADY A LITERATURA

Wokoun, R., Přímé zahraniční investice a regionální rozvoj, Vysoká škola ekonomická v Praze, Oeconomica, 2010, ISBN 978-80-245-1736-0

Srholec, M., Přímé zahraniční investice v České republice: teorie a praxe v mezinárodním srovnání, Linde, 2004, ISBN 978-80-861-3152-8

Dobrylovský, J., Přímé zahraniční investice v ČR, jejich význam a jejich účinky na českou ekonomiku, Tribun EU, 2008, ISBN 978-80-739-9624-6

Režňáková, M., Mezinárodní kapitálové trhy – zdroj financování, Grada Publishing a.s., 2007, ISBN 978-80-247-1922-1

Spěváček, V., Žďárek, V. a kol., Makroekonomická analýza - teorie a praxe, Grada Publishing a.s., 2016, ISBN 978-80-247-5858-9

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ

Cílem práce je analýza přímých zahraničních investic v ČR a jejich vliv na rozvoj regionů.

1. Regiony a regionální rozvoj
2. Teoretické vymezení přímých zahraničních investic
3. Makroekonomické ukazatele ve vazbě na přímé zahraniční investice
4. Analýza přímých zahraničních investic v krajích ČR
5. Charakteristika konkrétní přímé zahraniční investice a její dopady na rozvoj regionu

Požadovaným výstupem práce je analýza přímých zahraničních investic v jednotlivých krajích ČR, charakteristika konkrétní přímé zahraniční investice v jednom z krajů ČR a posouzení vlivu této investice na rozvoj kraje.

STRUKTURA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

VŠKP vypracujte a rozčleňte podle dále uvedené struktury:

1. Textová část závěrečné práce zpracovaná podle platné Směrnice VUT "Úprava, odevzdávání a zveřejňování závěrečných prací" a platné Směrnice děkana "Úprava, odevzdávání a zveřejňování závěrečných prací na FAST VUT" (povinná součást závěrečné práce).
2. Přílohy textové části závěrečné práce zpracované podle platné Směrnice VUT "Úprava, odevzdávání, a zveřejňování závěrečných prací" a platné Směrnice děkana "Úprava, odevzdávání a zveřejňování závěrečných prací na FAST VUT" (nepovinná součást závěrečné práce v případě, že přílohy nejsou součástí textové části závěrečné práce, ale textovou část doplňují).

Ing. Lucie Vaňková , Ph.D.
Vedoucí bakalářské práce

ABSTRAKT

Předmětem této bakalářské práce je vymezení pojmů regionální rozvoj a přímé zahraniční investice. Praktická část se zabývá analýzou zahraničních investic v jednotlivých krajích České republiky a sleduje roky 2010-2020. Zároveň zkoumá také dopad zahraničních investic na regiony a vývoj životní úrovně. Na příkladu firmy BOSCH DIESEL, s.r.o. je popsána jedna konkrétní investice a je zkoumáno, jaký vliv má na rozvoj kraje Vysočina, přesněji na okres Jihlava.

KLÍČOVÁ SLOVA

Přímé zahraniční investice, regiony, regionální rozvoj, analýza, srovnání krajů, růst, dopad, hostitelská ekonomika

ABSTRACT

The subject of this bachelor thesis is a definition of regional development and foreign direct investments. The practical part deals with an analysis of foreign investments in individual regions of the Czech Republic and monitors years 2010-2020. It also examines the impact on regions and the development of living standards. As an example of foreign direct investment in the Czech Republic is used a company BOSCH DIESEL, s.r.o.. Thesis focuses on one specific investment and examines its impact on the development of the Vysočina Region, more precisely of Jihlava District.

KEY WORDS

Foreign direct investment, regions, regional development, analysis, comparison of regions, growth, impact, host economy

BIBLIOGRAFICKÁ CITACE

Vojtěch Vrtal *Přímé zahraniční investice v ČR*. Brno, 2022. 52 s., Bakalářská práce.
Vysoké učení technické v Brně, Fakulta stavební, Ústav stavební ekonomiky a řízení.
Vedoucí práce Ing. Lucie Vaňková, Ph.D.

PROHLÁŠENÍ AUTORA O PŮVODNOSTI PRÁCE

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerá literatura a zdroje, z nichž jsem během vypracování bakalářské práce čerpal, uvádím v seznamu použité literatury a zdrojů.

V Brně dne 27. 5. 2022

Vojtěch Vrtal

PODĚKOVÁNÍ

Moje poděkování patří především vedoucí mé bakalářské práce Ing. Lucii Vaňkové, Ph.D. za její cenné rady v celém průběhu zpracování bakalářské práce. Děkuji také panu Ing. Petru Vostrejžovi za poskytnutí podkladů pro zpracování praktické části této bakalářské práce a za jeho podnětné rady. Poděkování samozřejmě patří mé rodině, za vytvoření optimálních podmínek pro tvůrčí práci a nejvíce pak děkuji svým přátelům za přínosné rady a za trpělivost.

OBSAH

1. Úvod.....	9
2. Regiony a regionální rozvoj.....	10
2.1 Typologie regionů.....	10
2.2 Význam regionů.....	11
2.3 Proces vymezování regionů.....	12
2.3.1 Administrativní a účelové regiony.....	12
2.3.2 Homogenní a heterogenní regiony.....	12
2.3.3 Evropská klasifikace NUTS.....	12
2.4 Pojetí regionálního rozvoje.....	14
2.5 Přístupy k regionálnímu rozvoji.....	14
2.5.1 Neoklasické pojetí regionálního rozvoje.....	15
2.5.2 Keynesiánské pojetí regionálního rozvoje.....	15
2.5.3 Neomarxistické pojetí regionálního rozvoje.....	16
2.5.4 Neoliberální pojetí regionálního rozvoje.....	16
2.5.5 Institucionální pojetí regionálního rozvoje.....	17
3. Teoretické vymezení přímých zahraničních investic.....	18
3.1 Definice přímých zahraničních investic.....	18
3.2 Rozdělení přímých zahraničních investic.....	19
3.3 Lokalizační faktory přímých zahraničních investic.....	21
3.4 Dopady přímých zahraničních investic.....	22
3.5 Motivy přímých zahraničních investic.....	23
4. Makroekonomické ukazatele ve vazbě na přímé zahraniční investice.....	25
4.1 Hrubý domácí produkt.....	25
4.2 Inflace.....	27
4.3 Nezaměstnanost.....	29
4.4 Obchodní bilance.....	30
5. Analýza přímých zahraničních investic v krajích ČR.....	31
6. Dopady přímých zahraničních investic firmy BOSCH DIESEL, s.r.o.....	40
6.1 Představení společnosti Robert Bosch GmbH.....	40
6.2 BOSCH DIESEL s.r.o. v Jihlavě.....	41
6.3 Objem přímých zahraničních investic a dopad na firmu.....	42
6.4 Další aktivity společnosti v regionu a vliv na jeho rozvoj.....	46
6.5 Rozvoj společnosti v dalších letech.....	46

7. Závěr	47
Seznam použitých zkratk.....	48
Reference.....	49

1. Úvod

V dnešní dynamicky se rozvíjející společnosti, kdy ve světě působí velké nadnárodní firmy, je snahou států tyto společnosti k sobě přilákat, aby působily v jejich zemi a pomáhaly rozvíjet ekonomiku, zaměstnanost a celkovou vyspělost daného státu. Toho se snaží země dosáhnout nástroji jako snižování daní či prostřednictvím investičních pobídek. Z tohoto důvodu je téma přímých zahraničních investic velice aktuální a cílem této bakalářské práce je vymezení tohoto pojmu a analýza vlivu těchto investic na hostitelskou ekonomiku.

S přílivem přímých zahraničních investic do země úzce souvisí také rozvoj jednotlivých regionů. Vymezením regionů a pojetím regionálního rozvoje se zabývá první část této bakalářské práce.

Druhá část je zaměřena na charakteristiku přímých zahraničních investic, uvedení jejich lokalizačních faktorů, dopadů, ať už pozitivních či negativních, a jejich motivy.

Následující část popisuje makroekonomické ukazatele ve vazbě na přímé zahraniční investice, tzv. magický čtyřúhelník.

Druhá polovina bakalářské práce je zaměřena na analýzu zahraničních investic. Konkrétně srovnává vývoj přílivu investic v jednotlivých krajích v návaznosti na hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele.

Poslední část se zabývá charakteristikou konkrétní zahraniční investice, a to společnosti BOSCH DIESEL, s.r.o., která se zaměřuje na výrobu komponentů pro dieselový vstříkovací systém. Tato společnost byla vybrána z důvodu, že je největším zaměstnavatelem v kraji Vysočina a objem investic je poměrně výrazný.

Cílem práce je zanalyzovat konkrétní investici a prozkoumat, jaké jsou její dopady na region a jeho rozvoj.

2. Regiony a regionální rozvoj

2.1 Typologie regionů

Územní celky, jež mohou mít různé rozměry (rozsáhlé nadstátní útvary až malé okrsky v sídlech nebo katastrální území) se nazývají regiony. Regionem se myslí takový územní celek, který lze podle jednoho nebo více znaků vyčlenit z širšího území a pomocí jehož znaků je vymežován pro konkrétní účel, nebo mu přísluší v územním uspořádání určitá funkce. Rozlišení regionů se používá pro administrativní účely na úrovni nižší než úroveň státu. Lze proto používat různých charakteristik území, jako např.

- fyzikální (charakter krajiny – hornatá, zalesněná),
- klimatické (arktické, tundry, poušť),
- kulturní (jazyk, nářečí),
- etnického původu (Wales ve Spojeném království),
- se sdílenou historií (Bavorsko, Morava).

Hranice regionů bývají většinou tvořeny přírodními prvky (hory, řeky, moře). Mohou být také historické (bývalá knížectví) či administrativní. (Jílková, 2018, s. 25-26)

Odborná literatura se snaží o celou řadu typologizace regionů dle různých kritérií. Většina kombinuje tyto tři aspekty: různá koncepce území, velikost a věcný obsah. (Wokoun, 2008, s. 282) Jednou z nejvíce citovaných klasifikací je typologizace významného německého geografa H. H. Blotevogela, který rozlišuje tyto typy regionů:

- Reálné (analytické) regiony jsou vědeckými konstrukcemi. Rozlišují se jednoznačně lokalizovatelné regiony (přírodní jednotky, povodí řek) a funkční regiony (krajina, oblast trhu práce, hospodářský prostor, městský region).
- Regiony vymezené lidskými aktivitami a činnostmi jsou takové regiony, které vznikají denním jednáním aktérů (skupin, firem, sdružení, měst a obcí). Jsou to například územní oblasti, kde působí regionální média, územně plánovací regiony či území svazků obcí a měst.
- Regiony vnímané jako regiony, nebo takové, s nimiž se aktéři identifikují (identifikační regiony). Vznikají díky společenské komunikaci (média, politika, face to face kontakty). Příkladem jsou regiony osobní nebo společenské identity, kde se vyskytuje princip sounáležitosti nebo oblasti působnosti politického jednání. (Blotevogel, 2000, s. 494-506)

Reálné regiony a regiony vymezené lidskými aktivitami odpovídají v regionálních vědách často používanému rozdělení na deskriptivní a normativní regiony.

- Deskriptivní regiony jsou vymezené na základě situační analýzy. Dělí se na dva typy: homogenní a heterogenní. Homogenní se rozlišují na základě rovnoměrného výskytu určitého jevu (vysoká míra nezaměstnanosti, podíl zaměstnanců v zemědělství). Heterogenní regiony se vyznačují autonomií své komplexní integrity. Hlavním kritériem je zde intenzita vazeb mezi územními jednotkami (spádové oblasti dojíždění do škol, do práce, za službami či naopak rekreace obyvatel měst v příměstských oblastech).

- Normativní regiony vznikají politickým rozhodnutím. Patří sem jak administrativně-správní jednotky, tak i plánovací regiony či regiony se soustředěnou podporou státu, vymezených na základě společných strukturálních problémů. (Wokoun, 2008, s. 283)

2.2 Význam regionů

V posledních letech narůstá význam regionu, jež vychází ze společenské koncepce prostoru. Tradiční vnímání regionu je ohraničená část zemského povrchu. Až později přibylo další vymezení regionu, a to na základě funkčních a vývojových vztahů. Regiony je tedy nutno chápat jako konkrétní a dynamické projevy společenských procesů, závislých na lidském jednání a společenských strukturách. V literatuře se lze setkat s pěti dimenzemi významu regionů.

- Politická dimenze – Regiony dostaly na významu jako politicko-administrativní rovina, ve které se odehrávají vztahy mezi obcemi a městy, ale i jako důležitá substátní a subnárodní rovina. V rámci EU by se na této subnárodní rovině měly řešit regionální problémy.
- Ekonomická dimenze – Regiony získávají význam také v důsledku internacionalizace a globalizace ekonomiky. Jednak je to strategický význam (místní a regionální zakořenění ekonomických aktivit z pohledu nadnárodních firem), dále potom zvyšující se význam regionálního kreativního a inovativního prostředí (inovační schopnost firem v daném regionu) a za třetí je to menší konkurence jednotlivých měst, a naopak větší konkurence městských regionů, o což se snaží také EU.
- Sociálně-kulturní dimenze – Přestože se často hovoří o odstraňování hranic a prostorové vázanosti společenské komunikace, stoupá potřeba přehledných regionů jako „životních prostředí“. Díky regionalismu se vazba občana ke své obci rozplývá, jelikož stále častěji naplňuje své životní potřeby v rámci regionu, nikoliv pouze v místě, kde bydlí.
- Ekologická dimenze – Poté co se státem realizovaná politika ochrany životního prostředí zaměřovala primárně na ochranu dílčích biotopů, či na globální ekologické problémy, získávají na významu regionální systémy územní stability, koloběhy energie a materiálů, ale také strategie na trvale udržitelný rozvoj regionů.
- Strategická (plánovací) dimenze – Vzhledem k tomu, že řada problémů se nedá řešit na místní úrovni, stává se stále důležitější meziobecní spolupráce v regionech. Takovým příkladem může být hromadná doprava nebo odpadové hospodářství, kdy řešení takových úkolů na regionální úrovni je mnohem efektivnější. Dalším takovým důvodem může být krize veřejných rozpočtů, a tak jsou města a obce nuceny vzájemně spolupracovat. (Wokoun, 2008, s. 284-286)

Růst významu regionů lze také vysvětlit jako reakci na společenské vývojové trendy. Prosperitu a zdravý vývoj společnosti zajistí jedině prosperující a zdravý vývoj jednotlivých prvků. Proto je potřeba regionální a místní podpory velmi významným nástrojem nejen pro zvyšování prosperity a efektivnosti, ale pomáhá také v naplňování strategických cílů státu. (Jílková, 2018, s. 33)

2.3 Proces vymezování regionů

Tento proces lze brát ze dvou hledisek. Tím prvním je rozčleňování států do menších územních celků a tím druhým seskupování základních prostorových jednotek. Typy regionů se poté rozlišují podle účelu na administrativní a účelové, na homogenní a heterogenní a, v posledních letech v ČR nejvíce využívané, typologie regionů NUTS 3. (Jílková, 2018, s. 27)

2.3.1 Administrativní a účelové regiony

Administrativní regiony slouží zejména pro potřeby výkonu státní správy a územní samosprávy. Pokrývají celé území státu a jsou reprezentovány příslušnými orgány. Pro správní regiony jsou to orgány jmenované, pro samosprávní regiony orgány volené. Administrativní regiony mají několik hierarchických úrovní. Mezi nimi existují dva základní vztahy: skladebnost a podřízenost (nadřízenost). Skladebnost respektuje hranice nižších administrativních úrovní při vytváření vyšších celků, tzn. že několik celků nižší úrovně vytváří administrativní region úrovně vyšší. Podřízenost nebo nadřízenost vyjadřuje, že normy, přijaté na vyšší úrovni pro regiony nižší úrovně, jsou závazné. To je závislé i na rozsahu územní samosprávy neboli na míře autonomie administrativních regionů. Regiony, srovnatelné z hlediska počtu obyvatel a rozlohy, by měly být na stejné hierarchické úrovni. (Jílková, 2018, s. 27-28)

Účelové regiony se vyznačují omezenou časovou platností a řeší určitý problém (kvalita životního prostředí, ochrana přírody, ekonomická zaostalost atd.). K tomu je také vyčleněn zvláštní orgán. K zániku existence takového regionu i orgánu dochází ve chvíli, kdy je naplněn účel či cíl, pro který byl region vymezen. Při vymezování těchto regionů nemusí být dodrženy hranice administrativních regionů. Vznikají seskupováním základních prostorových jednotek (např. obcí). K účelovým regionům řadíme např. národní parky, chráněné krajinné oblasti nebo ochranná pásma kolem zdrojů pitné vody. (Jílková, 2018, s. 27-28)

2.3.2 Homogenní a heterogenní regiony

Homogenní regiony jsou charakterizovány stejným zvoleným kritériem (geografické znaky, typ vegetace, klima), zastoupením určitých sektorů (region vinařský, chmelařský, těžební, strojírenský, rekreační) nebo ukazateli charakterizujícími rozložení politických sil. Jako homogenní oblasti lze brát také oblasti, jež dosáhly určitého stupně sociálně ekonomického rozvoje (výše HDP, míra nezaměstnanosti, výše průměrných příjmů). (Jílková, 2018, s. 28)

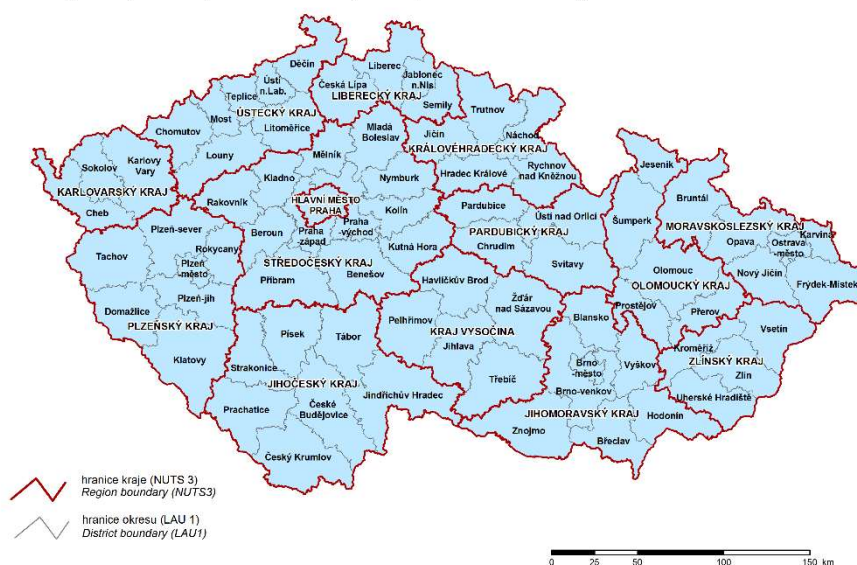
Heterogenní (funkční) regiony jsou vzájemně propojeny prostorovými jednotkami. Tyto regiony jsou definovány na základě funkční koherence, spojitosti či soudržnosti. Hovoří se o nich jako o nodálních nebo polarizovaných regionech, složených z prostorových jednotek různé velikosti a vybavenosti občanskou a technickou infrastrukturou, které jsou na sobě vzájemně závislé, propojené vztahy a vyskytuje se zde většinou pohyb zboží a obyvatel. (Jílková, 2018, s. 28)

2.3.3 Evropská klasifikace NUTS

V České republice je v posledních letech nejvíce využívána typologie regionů NUTS 3 podle OECD. Ta je upravena Evropskou komisí a má za cíl vytvořit základ pro popis městských, smíšených a venkovských regionů.

Jednotný systém klasifikování územních statistických jednotek NUTS (z francouzského Lan Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques, česky Nomenklatura územních statistických jednotek) je jedním ze základních pilířů pro dosažení srovnatelnosti statistických dat v rámci Evropské unie. (ČNB, 2021, s. 1) Sleduje hlavní cíle regionální politiky EU, což znamená vyrovnání hospodářských, sociálních a dalších rozdílů mezi regiony. (Jílková, 2018, s. 28)

Kraje (NUTS 3) a okresy (LAU 1) České republiky
Regions (NUTS 3) and Districts (LAU 1) in the Czech Republic

Obrázek 1 – Kraje (NUTS 3) a okresy (LAU 1) České republiky, zdroj: (ČSÚ, 2018)

V České republice se používá normalizovaná klasifikace územních celků a nese název CZ-NUTS. Mimo to se také používá soustava LAU (z anglického Local Administrative Units, česky Místní samosprávné jednotky), jež zahrnuje okresy a obce. Tato soustava v současnosti nahrazuje dřívější stupně NUTS 4 a NUTS 5, jak je uvedeno v tabulce 1. (ČNB, 2021, s. 1-3)

Tabulka 1 – Klasifikace CZ-NUTS,
Zdroj: vlastní zpracování dle (Jílková, 2018, s. 29) a (ČSÚ, 2021a)

Statistická jednotka		Počet v ČR (CZ-NUTS)
Zkratka	Český ekvivalent	
NUTS 0	stát	1
NUTS 1	území	1
NUTS 2	region	8
NUTS 3	kraj	14
NUTS 4 (LAU 1)	okres	77
NUTS 5 (LAU 2)	obec	6253

2.4 Pojetí regionálního rozvoje

Při zkoumání regionálního rozvoje se rozlišuje mezi akademickým a praktickým pojetím pojmu. (Wokoun, 2008, s. 11) Akademické pojetí regionálního rozvoje aplikuje ekonomické, sociální a geografické poznatky na procesy a vztahy, jež se vyskytují na určitém území. Cílem je pak najít nástroje, které tyto procesy a vztahy ovlivňují. Praktický přístup se zakládá na růstu potenciálu regionu zapříčiněném optimalizací socioekonomických aktivit a využitím přírodních zdrojů, jež mají za následek lepší životní úroveň obyvatelstva nebo vyšší konkurenceschopnost. Akademické pojetí regionálního rozvoje vytváří základní poznatky, které jsou poté využívány pro praxi. (Jílková, 2018, s. 43-44)

Regionální rozvoj má mnoho teorií, základní dělení ale rozlišuje konvergenční a divergenční teorie. Konvergenční teorie jsou založeny na regionální rovnováze, tzn. přirozeným trendem rozvoje regionů je snižování nerovností mezi regiony. Divergenční teorie jsou naopak teoriemi regionální nerovnováhy, kdy se rozdíly mezi regiony v průběhu vývoje zvyšují. (Jílková, 2018, s. 43-44)

2.5 Přístupy k regionálnímu rozvoji

V průběhu času se názory, jestli jsou vývojové tendence regionů spíše konvergentní nebo divergentní, měnily a vyvíjely. V tabulce 2 jsou uvedeny obecné přístupy k regionálnímu rozvoji s časovým vymezením, s převažujícími teoriemi regionálního rozvoje a základními koncepty regionální politiky.

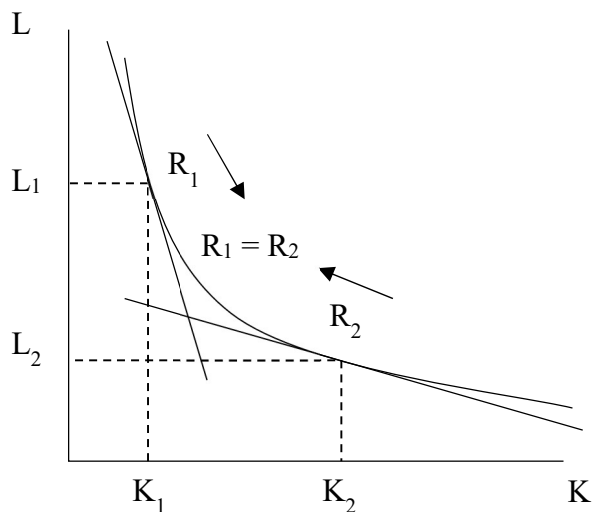
Tabulka 2 – Hlavní vývojové etapy regionálního rozvoje a regionální politiky,
Zdroj: vlastní zpracování dle (Blažek, 1999, s. 143) a (Jílková, 2018, s. 44)

Obecný přístup	Převažující teorie regionálního vývoje	Regionální politika
Neoklasický (1920-1940)	Teorie regionální rovnováhy (zejm. tzv. neoklasické modely)	Základní idea: dělníci za práci Hlavní nástroje: nástroje zvyšující mobilitu pracovních sil
Keynesiánský (1950-1975)	Teorie regionální nerovnováhy (např. teorie exportní základny, teorie kumulativních příčin, teorie pólů růstu)	Základní idea: práce za dělníky Hlavní nástroje: nástroje podporující příliv investic ze soukromého i veřejného sektoru do problémových regionů (investiční dotace, relokace institucí)
Neomarxistický (1970-1985)	Teorie regionální nerovnováhy (např. teorie prostorových dělb práce)	Návrhy na opatření neomarxisté neformulovali, v některých socialistických zemích (např. ČSSR) byla regionální politika velmi účinná, ale za cenu ztráty ekonomické výkonnosti a vnější konkurenceschopnosti
Neoliberalní (1975-)	Teorie regionální rovnováhy i nerovnováhy (např. nová teorie růstu)	Základní idea: podpora lokální iniciativy Hlavní nástroje: podpora malých a středních firem, decentralizace kompetencí, deregulační opatření
Institucionální (1980-)	Teorie regionální nerovnováhy (např. teorie průmyslového okrsku, teorie učících se regionů)	Základní idea: spolupráce a inovace Hlavní nástroje: podpora malých a středních firem, šíření inovací, networking, gradualistická proměna místních institucí založená na učení

2.5.1 Neoklasické pojetí regionálního rozvoje

Neoklasické pojetí rozvoje regionů se staví k teorii regionální rovnováhy, tudíž k automatickému vyrovnání regionálních rozdílů. Zjednodušenými předpoklady mohou být například homogenost výrobních faktorů, existence dokonalé informovanosti a dokonalé konkurence nebo neuvažování úspor v rozsahu. Jako příklad neoklasických teorií lze uvést teorii růstového účetnictví. (Jílková, 2018, s. 45)

Mezi hlavní faktory, které ovlivňují ekonomický rozvoj regionů, se řadí množství a kvalita hlavních výrobních faktorů, a to na nabídkové straně trhu. Faktory, jež jsou na straně poptávky, se nepovažují za podstatné. Důraz je kladen zejména na mobilitu výrobních faktorů, jejíž vznik je dán reakcí na územní rozdíly v cenách. (Jílková, 2018, s. 45)

Graf 1 – Konvergenční pohyb produkčních faktorů mezi regiony,
Zdroj: vlastní zpracování dle (Jílková, 2018, s. 46)

Na příkladu jednosektorového modelu v grafu 1 lze vysvětlit přesun výrobních faktorů z jednoho regionu do druhého. Předpokladem je využívání stejných technologií v obou regionech. V grafu je vidět, že region R1 je charakterizován vysokým podílem práce L_1 a nízkým podílem kapitálu K_1 . Naopak region R2 má vysoký podíl kapitálu K_2 , ale nízký podíl pracovní síly L_2 . Tento regionální rozdíl má za následek to, že pracovní síla se přesune z regionu R1 do regionu R2 za lepším mzdovým ohodnocením. Naopak kapitál se bude přesouvat na druhou stranu. Výsledkem bude více kapitálově intenzivní region R1 a více pracovní intenzivní region R2. Důvodem těchto přesunů je různá mzdová úroveň u výrobního faktoru práce a odlišná výše úroku u výrobního faktoru kapitálu. Jestliže by tyto rozdíly neexistovaly, došlo by k dosažení prostorové rovnováhy a neexistovaly by další důvody k přemísťování faktorů mezi regiony. (Jílková, 2018, s. 46)

2.5.2 Keynesiánské pojetí regionálního rozvoje

Keynesiánský přístup zdůrazňuje rozdíl od neoklasického přístupu význam strany poptávky. Obecně se toto pojetí zakládá na divergenční teorii, která předpokládá zvyšování regionálních nerovností. Jsou to teorie řadící se do skupiny jádro-periferie a nesou název po J. M. Keynesovi. Stavějí na jím zavedeném multiplikačním efektu (např. teorie exportní základny či teorie růstových pólů). (Blažek, 2011, s. 66)

Základem tohoto pojetí je teorie exportní báze. Podstatou této teorie je rozdělení ekonomiky na dvě složky, a to základní a doplňkový sektor. Základní (exportní) sektor se soustředí na produkci převážně mimo region. Doplňkový sektor naopak vyrábí pro daný region a zabezpečuje chod základního regionu. (Blažek, 2011, s. 66)

Na multiplikační efekt mají zásadní vliv spotřeba a import. Dodatečný důchod, který směřuje zpět do ekonomiky bude přímo úměrný meznímu sklonu ke spotřebě. Jestliže poroste hodnota mezního sklonu k importu, efekt multiplikace se bude snižovat.

Tato teorie je využitelná u krátkodobého hodnocení regionů, jelikož nezohledňuje změny odvětvové struktury ekonomiky. (Jílková, 2018, s. 47-48)

2.5.3 Neomarxistické pojetí regionálního rozvoje

Neomarxistický pohled vidí příčiny nerovností na národní až nadnárodní úrovni, nikoliv na regionální, či lokální. Takovými příklady mohou být teorie nerovné směny nebo teorie prostorových dělb práce. (Jílková, 2018, s. 48)

Teorie nerovné směny se zabývá hlavně problematikou obchodních vztahů mezi zaostalými rozvojovými zeměmi s více rozvinutými státy. Na základě mzdové hladiny rozděluje teorie země na zaostalé a vyspělé. Právě rozdíl v těchto mzdových hladinách je dle této teorie hlavním důvodem rozdílných nákladů, jelikož výše mezd stanovuje cenu zboží. Mzdy jsou rozdílné jednak proto, že vyspělé země mají lepší technologie, které potřebují vyšší úroveň kvalifikace a také jsou podmíněny institucionálním faktorem. Tento faktor je neekonomický, morálně-psychologický a souvisí s vyplácením vyšších mezd, než jaké jsou na úrovni základních životních potřeb. (Jílková, 2018, s. 48)

Nerovná směna je podmíněna existencí monopolu dělníků z vyspělejších zemí nad dělníky zemí rozvojových. Zboží, jež se vyrábí v rozvinutějších zemích má vyšší cenu jen na základě země původu. (Jílková, 2018, s. 49)

Mezi regiony takové ekonomické rozdíly nebývají, nebo jsou menšího rozsahu než na úrovni jednotlivých zemí. Teorii nerovné směny ovšem lze uplatňovat i na regionální úrovni, a to například omezováním obchodování mezi zaostalejšími regiony s těmi více rozvinutými. (Jílková, 2018, s. 49)

2.5.4 Neoliberální pojetí regionálního rozvoje

Neoliberální teorie navazují na neoklasickou ekonomickou školu s tím rozdílem, že nahrazují předpoklad dokonalé konkurence konkurencí nedokonalou a klesající výnosy těmi rostoucími. Patří sem teorie regionální rovnováhy i nerovnováhy. Jako příklad lze uvést novou ekonomickou geografii či novou teorii růstu. (Jílková, 2018, s. 49)

Nová teorie růstu považuje dlouhodobý ekonomický růst za endogenní veličinu. Tato teorie zahrnuje v pojetí kapitálu rovněž kapitál lidský. Rozdílné tempo v růstu důchodů může být odůvodněno mírou úspor. Přestože mají bohaté i chudé země k dispozici stejné technologie, mohou ekonomiky v bohatších zemích růst rychleji. Lidský kapitál se zvyšuje na základě investic podle modelu „Learning by doing“. Jestliže firmy investují, získávají tím znalosti o využití investic. Ty se ale rychle šíří a investice tak vytvářejí pozitivní externalitu. (Jílková, 2018, s. 49-51)

2.5.5 Institucionální pojetí regionálního rozvoje

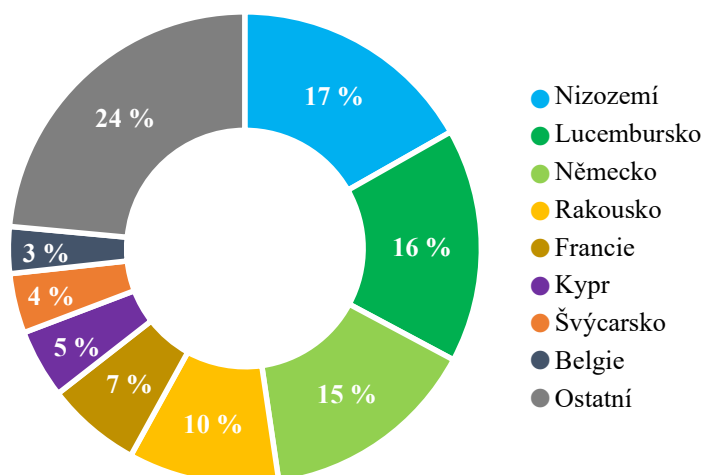
Institucionální pohled je založen na divergentní teorii. Zdůrazňuje jedinečnost institucí a kritizuje velké všeobecné teorie. Pro ilustraci lze uvést teorii průmyslového okrsku nebo teorii učících se regionů. (Jílková, 2018, s. 51)

Teorie učících se regionů říká, že vědomosti, schopnost se učit a vytváření klimatu vhodného k napomáhání inovací jsou zdrojem konkurenceschopnosti regionu. (Lundvall, 1992, s. 3) Podstatou rozdílů mezi regiony je schopnost se učit a inovovat. Tato schopnost není ale vnitřní záležitostí jedné firmy, ale staví na vztahu mezi firmami a jejich prostředím. Učící se regiony lze charakterizovat třemi oblastmi, do kterých spadají: ekonomická konfigurace regionu, technologická infrastruktura a kultura a instituce regionu. Vědomosti se klasifikují na kodifikované (lze se je naučit podle návodů a lze je prodávat jako zboží) a nekodifikované (zdroj konkurenční výhody). (Jílková, 2018, s. 51)

Snahou regionů by mělo být čerpání výhod a dovedností, jež se vážou k jejich území. Nutná je také adaptace těchto regionů. Při vzniku problémů v regionu je nutná znalost místních podmínek a následně individuální přístup při jejich řešení. (Jílková, 2018, s. 51)

3. Teoretické vymezení přímých zahraničních investic

Tato kapitola se zaměřuje na to, co jsou přímé zahraniční investice, dále zkráceně PZI. Věnuje se jejich rozdělení, lokalizačním faktorům, dopadům a motivům. Graf 2 zobrazuje procentuální zastoupení států v podílu na velikosti PZI v České republice. Téměř polovina (48 %) všech investic směřujících do ČR pochází z Nizozemí, Lucemburska a Německa. Významné investice proudí také z Rakouska.

Graf 2 – Přímé zahraniční investice v ČR za rok 2020 – teritoriální struktura,
Zdroj: vlastní zpracování dle (ČNB, 2022, s. 7)

3.1 Definice přímých zahraničních investic

PZI mají v zákoně č. 34/2021 Sb. o prověřování zahraničních investic svou vlastní definici. „Zahraniční investicí se pro účely tohoto zákona rozumí majetková hodnota v jakékoli podobě, kterou zahraniční investor poskytnul nebo poskytne za účelem výkonu hospodářské činnosti v České republice, a která zahraničnímu investorovi umožňuje vykonávat účinnou míru kontroly provádění této hospodářské činnosti.“ (§ 3 odst. 1 zákona č. 34/2021 Sb., 2021) Je třeba brát také v úvahu, že existují odlišnosti ve vymezení pojmů u PZI ve statistikách různých institucí jako jsou centrální banky, statistické úřady, ministerstva nebo národní investiční agentury. (Srnholec, 2004, s. 11)

Při vytváření statistik PZI se řídí Česká národní banka (dále jen ČNB) mezinárodně uznávanými standardy (IMF, 2009) (OECD, 2008) a požadavky OECD, ECB, Eurostatu a MMF.

ČNB poté vychází z mezinárodně přijaté definice přímé zahraniční investice, která udává, že je to „taková přeshraniční investice, která odráží záměr rezidenta jedné ekonomiky (přímý investor) získat trvalou účast v subjektu (podnik přímé investice), který je rezidentem v ekonomice jiné než ekonomika přímého investora. Trvalá účast implikuje existenci dlouhodobého vztahu mezi přímým investorem a přímou investicí, a významný vliv na řízení podniku.“ (ČNB, 2020, s. 3)

Jako přímé investice se označují přímo i nepřímo vlastněné afilace. Ty se dělí, podle procentního podílu investora na základním kapitálu nebo na hlasovacích právech, na pobočky (100% podíl), dceřiné společnosti (více než 50% podíl) a přidružené

společnosti (10–50% podíl). Kromě tohoto podílu na základním kapitálu se v přímé investici objevuje také reinvestovaný zisk a ostatní kapitál. To lze vyjádřit následujícím vztahem:

$$\text{Přímá investice} = \text{základní kapitál} + \text{reinvestovaný zisk} + \text{ostatní kapitál} \quad (1)$$

Základní kapitál je vklad nerezidenta do vlastního kapitálu společnosti. Reinvestovaný zisk vyjadřuje podíl přímého investora na hospodářském výsledku nerozděleném formou dividend. Ostatní kapitál v sobě obsahuje přijaté a poskytnuté úvěry včetně dluhových cenných papírů a dodavatelských úvěrů. (ČNB, 2020, s. 3)

3.2 Rozdělení přímých zahraničních investic

Srnholec dělí PZI podle čtyř základních hledisek. Tím prvním je míra kontroly zahraničního vlastníka. Z definice vyplývá, že investice alespoň 10% podílem zahraničního vlastníka jsou označovány za PZI. Nemusí to ale znamenat jeho kontrolu nad daným podnikem. Rozlišují se podniky s menšinovým zahraničním podílem a podniky pod zahraniční kontrolou, kde má zahraniční investor kontrolní vlastnický podíl. To, do které kategorie podnik spadá, závisí na velikosti podniku, roztržštěnosti vlastnické struktury, motivu vstupu a globální strategii mateřské firmy. Přehledněji je toto rozdělení popsáno v tabulce 3 včetně uvedení konkrétních příkladů zahraničních investorů. (Srnholec, 2004, s. 12)

Druhým kritériem pro rozdělení PZI je motiv vstupu. Trhy vyhledávající PZI se snaží zvýšit podíl na trhu hostitelské země a snížit náklady na zásobování, jako jsou celní tarify nebo dopravní náklady. Tyto trhy vytlačují domácí produkci nebo nahrazují dovoz. Faktory vyhledávající PZI mají za cíl nákladovou optimalizaci výroby. Těmito faktory v místě investice jsou levná pracovní síla, přírodní zdroje, znalosti atd. Faktory vyhledávající PZI jsou více integrované s mateřskou firmou a orientované vývozně. Záměrem aktiv vyhledávajících PZI je získání specifických aktiv jako jsou patenty nebo obchodní značky. Čím více motivů vstupu, tím je investice výhodnější. Jako takovou kombinaci lze uvést například investici Toyoty/PSA v ČR, kdy se snoubí trhy i faktory vyhledávající. (Srnholec, 2004, s. 12) V případě ČR jsou těmito motivy vstupu zahraničních investorů především relativně levná a kvalifikovaná pracovní síla, výhodná geografická poloha, stabilní politické a ekonomické prostředí, investiční pobídky, možnost proniknout na evropský ale i domácí trh a další. (Jeřábková, 2008)

Podle způsobu vstupu do hostitelské ekonomiky rozlišujeme investice na zelené louce, investice na hnědé louce a M&A. Investice na zelené louce neboli greenfields představují založení nového subjektu a umožňují realizaci projektu přesně podle záměru nadnárodní firmy. Nevýhodami takové investice jsou zejména prodlení se zahájením produkce kvůli výstavě nového závodu, administrativní překážky či najmutí a zaškolení nových pracovníků. Naopak důvodem, proč zahraniční firmy investují do greenfields, je využití výrobních faktorů, které hostitelská země nabízí. M&A (mergers and acquisition), neboli českým ekvivalentem fúze a akvizice, je kapitálový vstup do již existujícího subjektu. Dochází přitom k okamžitému převzetí tržního podílu, produkční kapacity a aktiv přebíraného podniku. Pro tento typ investice se investor rozhoduje v případech, kdy přebíraný podnik má nějakou konkurenční výhodu a její vytvoření by bylo nákladnější než kapitálový vstup. Touto výhodou mohou být obchodní značka, technologie, vyškolení pracovníci apod. Speciálním případem M&A jsou investice na hnědé louce neboli brownfields. Je to v podstatě forma privatizace přímým prodejem do rukou zahraničního

investora. Vstup zahraničního investora bývá spojen s rozsáhlými investicemi na jeho restrukturalizaci. (Srnholec, 2004, s. 12-13) Greenfields jsou významné především v rozvojových zemích, zatímco M&A a brownfields v zemích rozvinutých. (Štěrbová, 2013, s. 179)

Posledním hlediskem, kterým se Srnholec zabývá, je specializace mateřské firmy. Vertikální PZI provádějí převážně produktově specializované firmy, kdežto horizontální PZI realizují procesně specializované firmy. Specializace se může překrývat s motivem vstupu, ale také jej upřesňovat, pokud se v investici objevuje více těchto motivů. Jako příklad lze uvést investici Coca-Coly v Praze. V tomto případě se jedná o podnik pod kontrolou zahraničního investora, trhy vyhledávající, na zelené louce a vertikální PZI. (Srnholec, 2004, s. 13-14)

Tabulka 3 - Taxonomie PZI, Zdroj: vlastní zpracování dle (Srnholec, 2004, s. 13)

Hledisko vymezení	Druhy PZI	Hlavní znaky	Příklad
Míra kontroly	Podnik s menšinovým zahraničním podílem	Podíl od 10 do cca 50 % na vlastním jmění či hlasovacích právech	Podíl Boeingu v Aero Vodochody
	Podnik pod zahraniční kontrolou	Kontrolní vlastnický podíl	Privatizace Rakony Rakovník do rukou Procter & Gamble
Motiv vstupu	Trhy vyhledávající	Cílem je růst podílu na trhu a pokles nákladů na jeho zásobování Vytlačují domácí produkci nebo nahrazují dovoz	Investice Coca-Coly v Praze
	Faktory vyhledávající	Cílem optimalizace výroby (pokles výrobních nákladů) Vývozně orientované	Investice Audi do motorárny v Györu
	Aktivita vyhledávající	Cílem je získání specifických aktiv (patent, obchodní značka)	Vstup SABMiller do Plzeňského prazdroje
Způsob vstupu	Investice na zelené louce (greenfield)	Investice do nových aktiv	Investice Philipsu v Hranicích na Moravě
	Investice na hnědé louce (brownfield)	Změna na vlastnické struktury i investice do restrukturalizace (většina privatizačních PZI)	Investice Volkswagenu do Škoda Auto
	M&A (mergers and acquisition)	Ovládnutí již existujících aktiv	Převzetí ČSOB finanční skupinou KBC
Specializace mateřské firmy	Vertikální PZI	Produktová specializace Rozdílné fáze produkčního řetězce v jednotlivých pobočkách	Ovládnutí BorsodChem ruským Gazpromem
	Horizontální PZI	Procesní specializace Podobné fáze produkčního řetězce v jednotlivých pobočkách	Investice PWC v Praze

3.3 Lokalizační faktory přímých zahraničních investic

Při výběru lokalizace podniku hraje roli mnoho faktorů. Při odlišování jejich významu panuje několik problémů, jako například kvantifikace nebo odlišení významu lokalizačních faktorů. Nelze přesně určit, zda dané faktory ovlivňují příliv PZI nebo zda příliv PZI ovlivňuje tyto faktory (hospodářský růst, makroekonomickou stabilitu). Z toho důvodu je možné vytvářet indexy syntetizující hlavní lokalizační faktory (index operačního rizika, rating země). Z empirických analýz vyplývají obecné charakteristiky lokalizace PZI ve světové ekonomice. (Srnholec, 2004, s. 39)

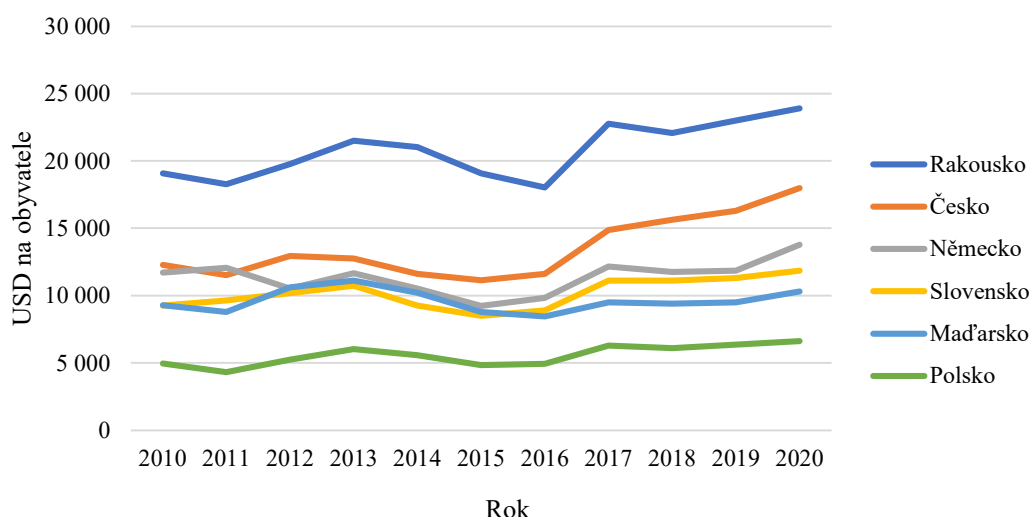
Hlavním zdrojem i hlavními příjemci PZI jsou ekonomicky nejvyspělejší země. Většina těchto PZI je trhy vyhledávající (aktiva vyhledávající), s převahou M&A a horizontální. Ostatní PZI většinou směřují do zemí na středním stupni technologického žebříčku (Latinská Amerika, jihovýchodní Asie). Takové investice mají vyšší význam faktorů vyhledávajících, na zelené louce s vertikálními PZI. Dalším ukazatelem je pozorování HDP na obyvatele, kdy od určité hranice PZI výrazně roste. Výše PZI v nejméně vyspělých zemích je zanedbatelná. Významnými lokalizačními faktory PZI jsou:

- cena a kvalita pracovní síly,
- úroveň infrastruktury,
- efekt aglomerace (efekt shluku).

Naopak nestabilita (politická, institucionální) odrazuje od lokalizace investic. Mezi hlavními lokalizačními faktory poté nejsou snahy o obcházení překážek volného obchodu ani snížení transportních nákladů. (Srnholec, 2004, s. 39-40)

Výše uvedené lokalizační faktory jsou výsledkem analýz PZI. Jejich závěry jsou významné především pro PZI ve zpracovatelském průmyslu. (Srnholec, 2004, s. 40)

Graf 3 zpracovaný pomocí dat OECD a Our World in Data zobrazuje roční příliv PZI v USD na obyvatele daného státu. Pozornost zde byla zaměřena na státy centrální Evropy, tj. Česko, Slovensko, Rakousko, Německo, Polsko a Maďarsko. Data OECD zobrazují souhrnný součet všech PZI na území daného státu. Server Our World in Data sbírá pro změnu informace o počtech obyvatel v daných státech v jednotlivých letech. Tato data byla zpracována do grafu, který ukazuje vývoj PZI. Lze si všimnout trendu, kdy u téměř všech sledovaných států s výjimkou Německa se příliv PZI v letech 2011-2013 zvyšoval. V letech 2015-2016 naopak tento příliv klesal. V roce 2017 se podíl PZI prudce zvýšil u všech sledovaných států z důvodu ekonomického růstu. Následně ale došlo ke zpomalení růstu s výjimkou Česka a Slovenska. Důvodem pro menší pokles či stagnaci PZI je zřejmě i daňová reforma v USA v roce 2017, která motivovala podniky k převedení aktiv do USA a podpořila zde tvorbu nových pracovních míst. (Floyd, 2021) Vzhledem k tomu, že Česko na amerických investicích není tak závislé, nedošlo zde ani k tomuto poklesu.

Graf 3 – PZI ve státech střední Evropy,
Zdroj: vlastní zpracování dle (OECD, 2021) a (Our World in Data, 2021)

3.4 Dopady přímých zahraničních investic

Nad tím, jaké dopady mají PZI na hostitelkou ekonomiku, se zamýšlela řada autorů. Na čem se všichni z nich shodují je, že tyto vlivy rozdělují na pozitivní a negativní.

Na straně pozitivních dopadů PZI lze nalézt například zvýšení vývozní výkonnosti a nedluhové financování deficitu běžného účtu, což přispívá ke zlepšení vnější rovnováhy a měnové stabilitě. Investice na zelené louce přispívají k vytváření nových pracovních míst. Tyto pozitivní dopady většinou převažují prvních několik měsíců či let po příchodu zahraničního investora do hostitelské ekonomiky a po realizaci investice. (Srnholec, 2004, s. 44)

Na druhé straně zde působí zrcadlově negativní dopady. Nemusí nutně podporovat růst ekonomiky a zaměstnanosti, ale naopak vytlačovat již existující investice. Dalším takovým dopadem může být to, pokud nenavazují vazby s domácími firmami nebo například realizují v zemi nepříznivé strategie. Vnější rovnováha země je pak ovlivňována odlivem zisku do zahraničí. Od rovnovážné úrovně se měnový kurz vychyluje přílivem nárazových PZI, které jsou lákány například daňovými úlevami či přímými dotacemi z veřejných rozpočtů. Tyto negativní dopady se vyjeví zejména v dlouhodobém období. Z hlediska komplexnosti můžeme dopady rozdělit také na přímé a nepřímé. (Srnholec, 2004, s. 44)

Celkově tyto dopady lze členit následovně:

- Podle délky trvání – krátkodobé a dlouhodobé
- Podle ekonomické úrovně – makroekonomické a mikroekonomické
- Podle komplexnosti dopadů na hostitelskou ekonomiku – přímé a nepřímé
- Podle úrovně projevení – hospodářství jako celek a místní (regionální) (Wokoun, 2010, s. 24)

V tabulce 4 jsou shrnuty všechny základní efekty PZI, které jsou rozděleny podle pozitivního či negativního vlivu z hlediska podnikové úrovně a úrovně místní a regionální politiky.

Tabulka 4 – Potenciálně pozitivní a negativní efekty PZI na hostitelskou ekonomiku,
Zdroj: vlastní zpracování dle (Pavlínek, 2004, s. 48)

Potenciálně pozitivní efekty PZI	Potenciálně negativní efekty PZI
<p>Podniková úroveň:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pokračování a rozšíření výroby • zvýšení produktivity práce • přístup k investičnímu kapitálu • přístup k celosvětovému trhu a distribučním sítím • transfer západních technologií a know-how • zlepšení konkurenceschopnosti • zvýšení výzkumu a vývoje <p>Místní a regionální ekonomika:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zachování stávajících a tvorba nových pracovních míst • zvýšení mzdy • růst reálných příjmů • zvýšení daňového základu • zvýšení exportu • školení zaměstnanců • poskytování sociálních služeb místním komunitám • přelévání prostředků do místní a regionální ekonomiky • zvýšení dodavatelských příležitostí pro místní firmy 	<p>Podniková úroveň:</p> <ul style="list-style-type: none"> • propouštění zaměstnanců • snižování výroby • transfer výzkumu a vývoje do zahraničí <p>Místní a regionální ekonomika:</p> <ul style="list-style-type: none"> • místní závislost na zahraničním kapitálu • vnější kontrola místních ekonomik • přilákání kvalifikovaných a částečně kvalifikovaných pracovníků z místních firem • potlačení nebo zničení lokálních firem neschopných konkurovat velkým zahraničním podnikům s velkými PZI • potlačení rozvoje nových místních podniků • ztráta původní kvalifikace místních pracovníků • regionální specializace na nekvalifikovanou pracovní sílu a velký podíl lidské práce • vývoj duální ekonomiky • syndrom pobočného závodu • nestabilita západních investic

3.5 Motivy přímých zahraničních investic

Důležitou otázkou při zkoumání PZI je také to, proč se vůbec firmy do PZI pouštějí? Tyto motivy mohou být rozděleny na ekonomické a strategické.

Mezi strategické lze řadit defenzivní a agresivní motivy. Defenzivní jsou takové motivy, kdy podniky provádějí zahraniční investice za účelem ochrany svých současných obchodních aktivit v zahraničí. Takovými motivy jsou například problémy s obchodními zástupci, vysoké náklady na přepravu, zahraniční trh dávající přednost lokální produkci před importem, či vysoké tarifní bariéry a kontrola importu. Dále mezi důvody investovat v zahraničí může být potřeba vyrovnat se konkurenci, dodavatelům či zákazníkům. Agresivní motivy mají za cíl kupříkladu snižování nákladů, ziskovější využití zdrojů, rozvoj globálních plánů či snaha o přístup k zahraničnímu know-how. (Nývtová, 2007, s. 53-54)

Jako příklad rozhodování o vstupu do hostitelské ekonomiky lze uvést výzkum, který proběhl v Americe v 90. letech. Při zkoumání 38 amerických společností, které zvažovaly zahraniční investici do Izraele, byly popsány tyto důvody pro investování.

- Vnější výzva (investiční pobídky zahraniční vlády)
- Obavy ze ztráty trhu
- Potřeba vyrovnat se konkurencí, která byla na zahraničním trhu úspěšná
- Silná zahraniční konkurence na domácím trhu (Aharoni, 1996)

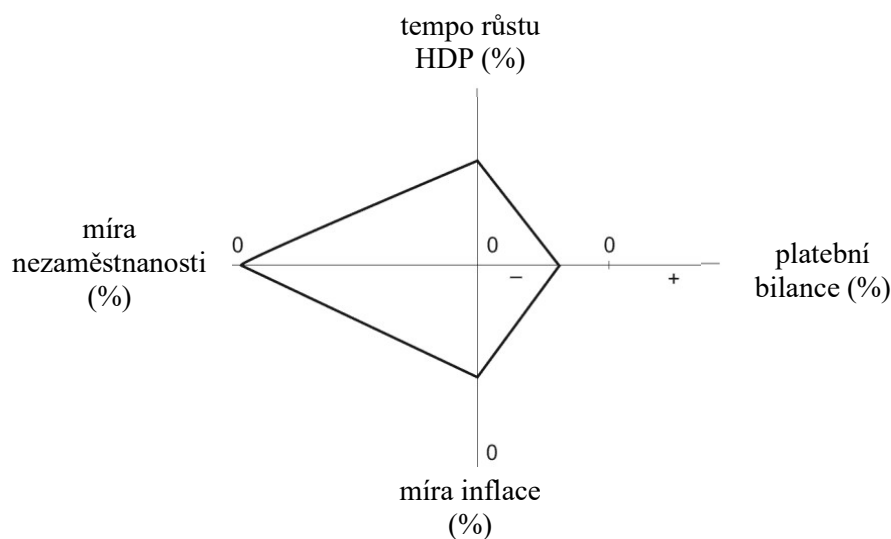
Ekonomické důvody jsou druhým hlediskem vstupu do zahraničí. Jedním z těchto důvodů jsou úspory v rozsahu, které přinášejí zlepšení výnosů a ziskových marží tím, že dosáhnou nižších průměrných nákladů na jednotku. Takové úspory lze najít kupříkladu ve výrobě, nákupu, marketingu, distribuci atd. Jestliže může stejná investice podporovat více ziskových aktivit s menšími náklady než s odděleným financováním, jedná se o úspory ze spojení. Ty mohou být například ve formě společné technologie, výrobního vybavení nebo distribuční sítě. Důležitým ekonomickým důvodem je mezinárodní diverzifikace pro snížení rizika podnikání a ochrany podniku. Závislost pouze na jedné ekonomice může být při nějakém jejím vychýlení z normálu zcela zničující. (Nývtová, 2007, s. 54)

4. Makroekonomické ukazatele ve vazbě na přímé zahraniční investice

Problematiku a hodnocení efektivnosti makroekonomických ukazatelů ve vazbě na přímé zahraniční investice lze řešit ve dvou rovinách. Tou první je pohled z hlediska mikroekonomie neboli na úrovni jednotlivých podniků, zda pro ně daná PZI je výhodná, či nikoliv. Vzhledem k tomu, že je tato bakalářská práce zaměřena na rozvoj regionů, nebude zde mikroekonomická rovina nijak více rozváděna. (Dobrylovský, 2008, s. 42)

Tou druhou je zaměření z hlediska makroekonomického, tj. jak PZI směřující do ČR ovlivňují regiony a jaké na ně mají dopady, ať už se jedná o dopady pozitivní či negativní. K pozitivům lze například řadit růst produktivity práce, restrukturalizaci nabídkové strany ekonomiky, zlepšování vývozní výkonnosti nebo posilování stability domácí měny. (Dobrylovský, 2008, s. 42) Kromě nich s sebou přináší zahraniční investice i negativní dopady, jimiž mohou být odliv pracovníků domácích firem k těm zahraničním, zavádění nových technologií související s nižší potřebou zaměstnanců a tím zvýšení nezaměstnanosti. Na druhé straně může nastat také nedostatek zaměstnanců a jejich dovoz ze zahraničí. Dalším dopadem, zejména na lokální úrovni, je negativní vliv na životní prostředí, spojený zejména s výstavbou na zelené louce a v tomto důsledku i zvýšením automobilismu. (Černohorský, 2020, s. 271)

Slovním spojením „magický čtyřúhelník“ se označují čtyři cíle hospodářské politiky. Tyto ukazatele se používají také při hodnocení PZI. Jsou jimi tempo růstu hrubého domácího produktu (HDP), míra inflace, míra nezaměstnanosti a vnější ekonomická pozice země (podíl salda obchodní bilance na HDP). (Dobrylovský, 2008, s. 42)

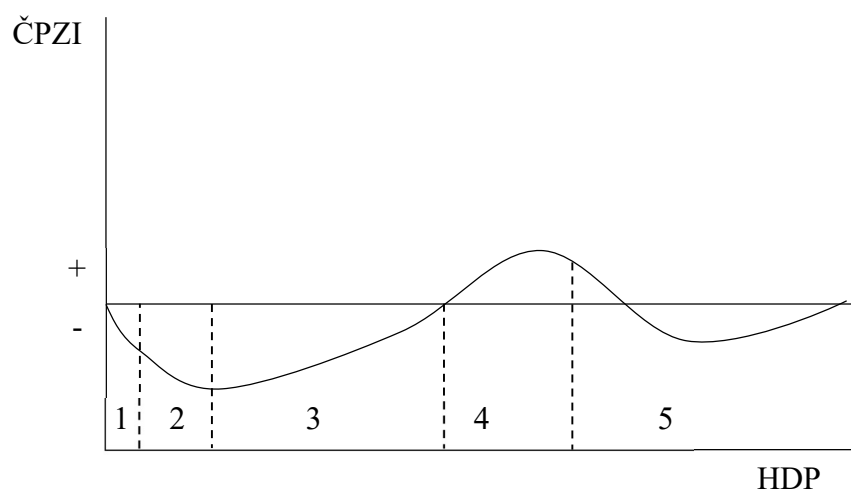
Obrázek 2 – Magický čtyřúhelník, Zdroj: vlastní zpracování dle (Jurečka, 2010, s. 321)

4.1 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (HDP) je jedním z klíčových ukazatelů ekonomického rozvoje a vývoje ekonomiky. Představuje součet všech peněžních hodnot vzniklých zpracováním ve všech odvětvích s použitím výrobních faktorů pocházejících z České republiky. HDP

zahrnuje všechny činnosti považované v systému národního účetnictví za produktivní. (Jílková, 2018, s. 74)

Vzájemný vztah mezi PZI a HDP se teoreticky řeší prostřednictvím empirických modelů. Jedním z nich je model IDP (z anglického Investment Development Path). Na obrázku 4 je znázorněna křivka IDP, která vyjadřuje vztah mezi HDP (nezávisle proměnná) a čistými přímými investicemi (závisle proměnná) neboli rozdílem mezi odlivem a přílivem PZI. Pokud jsou ČPZI v kladných hodnotách, dominuje v zemi odliv PZI nad přílivem a naopak. Empirická křivka na obrázku 4 je výsledkem statistických analýz a na základě ní se poté odvozuje křivka reálná.

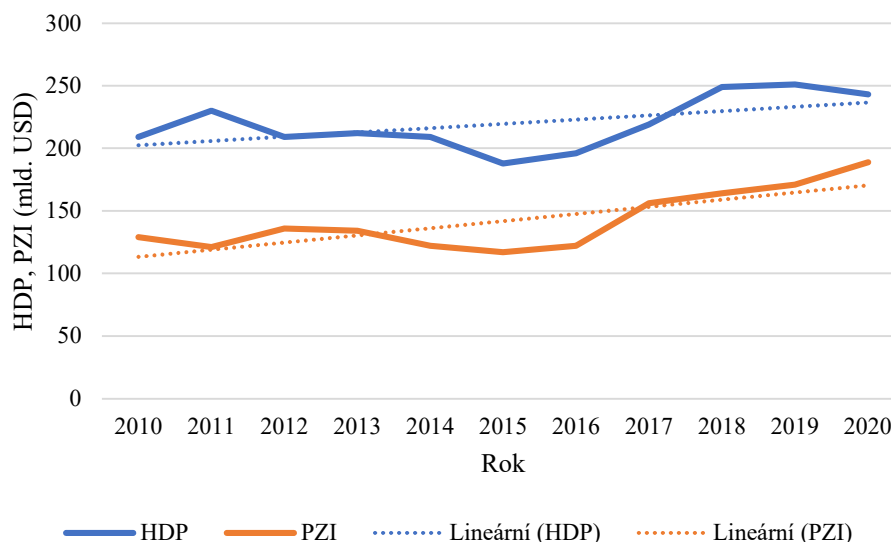
Obrázek 3 – Křivka IDP a její fáze,
Zdroj: vlastní zpracování dle (Dvořáček, 2005, s. 98)

Křivka charakterizuje proměny bilance PZI v dlouhodobém časovém horizontu. Ve fázích 1 a 2 převažuje příliv PZI nad odlivem (např. tranzitivní ekonomiky ve střední a východní Evropě včetně ČR). Pokud jsou tyto investice efektivní, nastane v zemi nárůst HDP. S tím se také zvyšují domácí investice v zahraničí, zlepšuje se exportní schopnost země, což vede k přebytku běžného účtu platební bilance a ke zhodnocení (apreciaci) domácí měny. Odliv PZI se zvyšuje a dochází k postupnému vyrovnání s přílivem PZI (fáze 3) až začne odliv převažovat nad přílivem (fáze 4). V důsledku to ale povede k deficitu finančního účtu platební bilance a znehodnocení (depreciaci) domácí měny. To opět podpoří příliv PZI do země (fáze 5).

Tento model ovšem vyjadřuje pouze to, že jednou díky přílivu PZI ekonomika země roste a ve chvíli, kdy je ekonomicky rozvinutá a vyspělá, roste „vlastními silami“, může vyvážet i investice do zahraničí. Na druhou stranu neříká nic o tom, jaký je kvantitativní vztah mezi objemem PZI a dosaženým růstem HDP. Hospodářský růst totiž ovlivňuje celá řada činitelů, proto by bylo nesprávné tvrdit, že vývoj HDP závisí zcela na přílivu nebo odlivu PZI. (Dobrylovský, 2008, s. 43-46)

Jak ale zobrazuje graf 4, růst HDP ve sledovaném období 2010-2020 do značné míry závisel na přílivu PZI do ČR. Například mezi roky 2012-2015 objem HDP klesal stejně jako objem PZI. Kdežto v roce 2015 opět HDP začal stoupat a PZI také.

Výjimku v posledních letech zobrazuje až rok 2020, kdy HDP kvůli pandemii COVID-19 klesl, zatímco PZI stále stoupaly.

Graf 4 – Vztah PZI – HDP v ČR,
Zdroj: vlastní zpracování dle (The World Bank, 2022a) a (OECD, 2021)

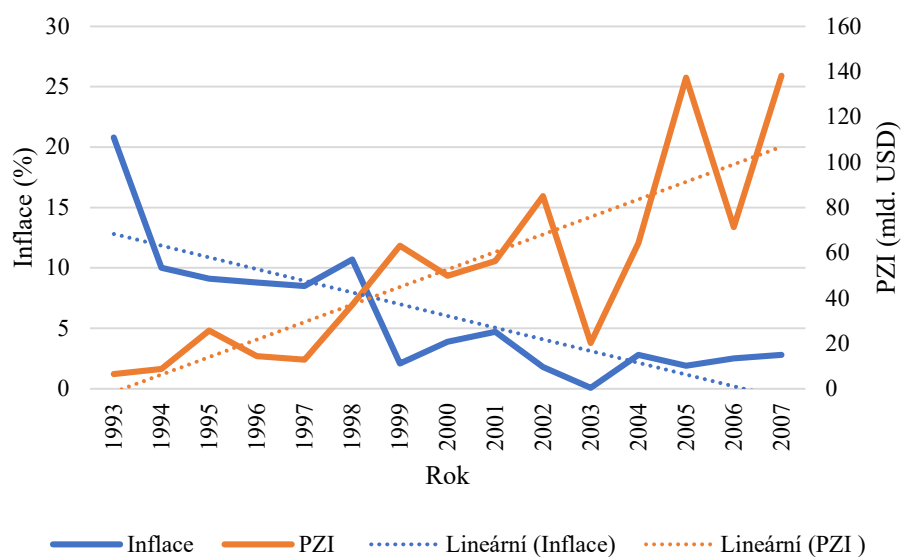
4.2 Inflace

Inflace je obecně definována jako růst cenové hladiny. Charakterizuje míru znehodnocování měny v přesně vymezeném časovém období. Míra inflace se měří pomocí přírůstku indexu spotřebitelských cen. (ČSÚ, 2022a, s. 4)

Základní úvahou ve vztahu toku PZI do země a vývojem cenové hladiny by mohlo být, že příliv PZI způsobuje růst peněžní zásoby, a tím také inflační tlaky. Dopad na inflační vývoj v zemi však závisí na tom, jestli je příliv kapitálu způsoben posunem poptávky po penězích (nízké riziko inflačních účinků) nebo posunem nabídky peněz (vysoké riziko inflačních účinků). (Dobrylovský, 2008)

V letech 1992-1995 prováděl Dvořák výzkum, ve kterém zkoumal vztah mezi investicemi ze zahraničí a mírou poptávky a nabídky po penězích. Zjistil, že v uvedeném období tyto dvě zkoumané veličiny mezi sebou neměly žádnou spojitost, a tudíž změna cenové hladiny souvisí s něčím jiným než přílivem PZI. (Dvořák, 1996, s. 469-486)

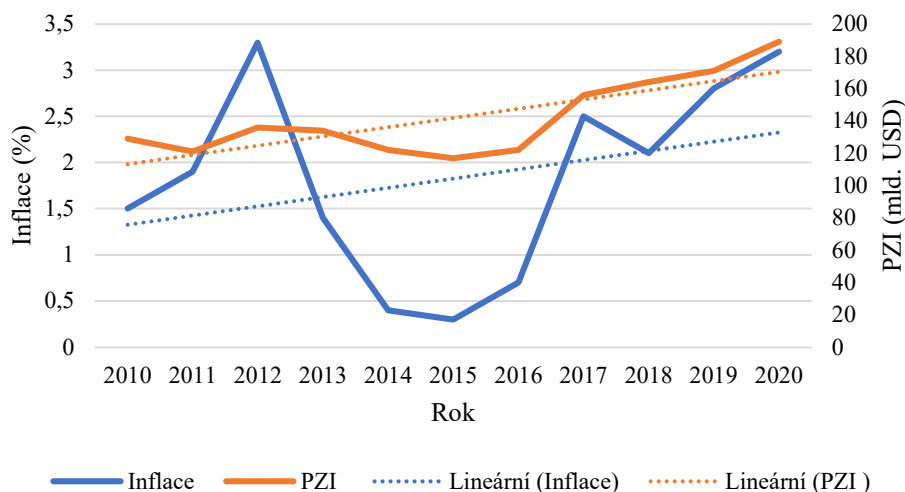
Podobný výzkum prováděl i Dobrylovský, a to pro období 1993-2007, kdy opět zkoumal závislost mezi mírou inflace a objemem přílivu PZI do ČR. Tento výzkum lze vidět na grafu 5. Přímkou obou zkoumaných ukazatelů se zde vyznačují opačným znaménkem, což znamená, že mezi oběma proměnnými je negativní závislost.

Graf 5 – Vztah PZI – míra inflace v ČR,

Zdroj: vlastní zpracování dle (The World Bank, 2022b) a (Dobrylovský, 2008, s. 47)

Vzhledem k tomu, že v této bakalářské práci je zkoumán vývoj v období let 2010-2020, je toto období zachycené v grafu 6. Kromě vývoje byl také zjišťován vztah mezi přílivem PZI a mírou nezaměstnanosti v tomto období. V grafu 6 si lze všimnout trendových přímků obou zkoumaných ukazatelů, které jsou vzájemně téměř rovnoběžné. I vývoj obou křivek se prakticky shoduje. Pokud narůstaly investice, narůstala též inflace. Naopak, když investice do ČR klesaly, klesala taktéž inflace. Je zajímavé pozorovat tento vývoj, kdy na přelomu tisíciletí měly tyto dva ukazatele jiný vztah než v posledních letech. (Dobrylovský, 2008) Je zřejmé, že míra inflace nezávisí pouze na objemu přílivu PZI, ale je dobré brát v potaz, že se zde nachází určitý vztah.

Graf 6 – Vztah PZI – míra inflace v ČR,

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2021c) a (OECD, 2021)

4.3 Nezaměstnanost

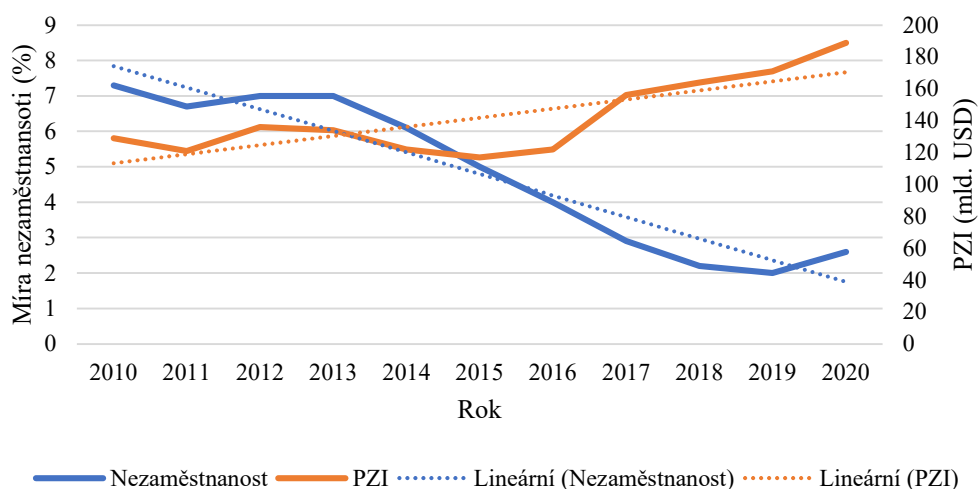
Za nezaměstnané se podle mezinárodně srovnatelné metodiky považují všechny osoby ve věku alespoň 15 let a více, bydlící na sledovaném území, které v průběhu referenčního týdne souběžně splňovaly 3 podmínky ILO (z anglického International Labour Organization, česky Mezinárodní organizace práce):

- nebyly zaměstnané
- byly připraveny k nástupu do práce (během referenčního období byly k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo sebezaměstnání)
- v průběhu posledních 4 týdnů hledaly aktivně práci (prostřednictvím úřadu práce, pracovních agentur, v podnicích, prostřednictvím známých, využíváním inzerce, zakládáním vlastní firmy, umístováním životopisů online). (ČSÚ, 2021b)

Ukazatel míra registrované nezaměstnanosti slouží k posouzení ekonomických i sociálních nerovností. Vypočítá se na základě počtu uchazečů registrovaných na pracovištích úřadu práce. Získá se poté jako podíl registrovaných uchazečů k pracovní síle. (Jílková, 2018, s. 78)

Jedním z nejčastěji mediálně zdůrazňovaných důsledků přílivu PZI je vytváření nových pracovních míst. Tudiž se dá předpokládat, že čím více zahraniční firmy investují do hostitelské ekonomiky, tím více se sníží nezaměstnanost. Na druhou stranu je nutné také zmínit, že na tvorbu těchto nových pracovních míst přispívá významnými částkami také stát, a že významná investice v jednom regionu může být provázána dezinvesticí či dokonce zánikem firmy v regionu druhém.

Graf 7 zobrazuje vztah mezi přílivem PZI do ČR a mírou nezaměstnanosti. Lze si všimnout trendu, že čím větší je objem přílivu PZI, tím se ve sledovaném období zmenšila také nezaměstnanost. V roce 2019 byla nezaměstnanost na historicky nejnižší úrovni. Nabídka volných pracovních pozic ale stále vysoce převyšovala počty nezaměstnaných. Nejvíce pracovníků chybělo ve stavebnictví, poptávka byla ale i po odbornících v oblasti IT a kvalifikovaných řemeslnících. (MPO, 2019)

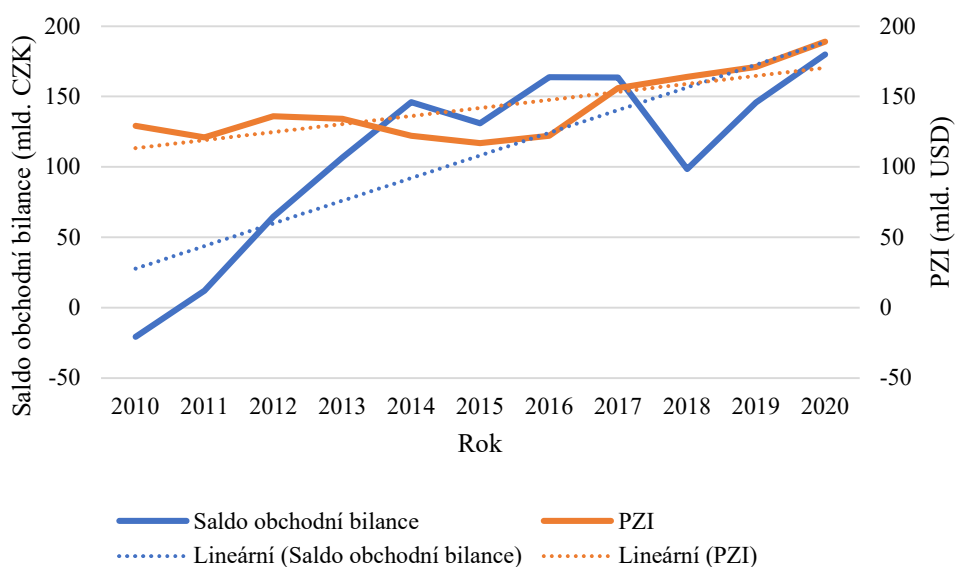
Graf 7 – Vztah PZI – Míra nezaměstnanosti v ČR,
Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2022b) a (OECD, 2021)

4.4 Obchodní bilance

Obchodní bilance udává rozdíl mezi hodnotou dovozu a vývozu, jež je označován jako saldo obchodní bilance. Hodnota obchodní bilance charakterizuje pozici národní ekonomiky v rámci zahraničního obchodu. (Urban, 2011, s. 448)

Na obchodní bilanci mohou mít PZI velice protikladné účinky. Z krátkodobého hlediska se negativně projevuje dovoz zařízení a strojů do nově zakládaných firem na zelené louce. Naopak z dlouhodobého hlediska by měla převážet pozitiva, jelikož podniky pod zahraniční kontrolou jsou vývozně výkonnější. To je zapříčiněno vysokou produktivitou práce a s tím spojenou technickou úrovní finálních výrobků. Dalším důvodem je rozvinutost distribuční sítě na zahraničních trzích, kdy předstihují domácí firmy. Díky těmto důvodům lze předpokládat v zemích s vysokou mírou PZI postupné vyrovnání schodku obchodní bilance. (Dobrylovský, 2008, s. 50)

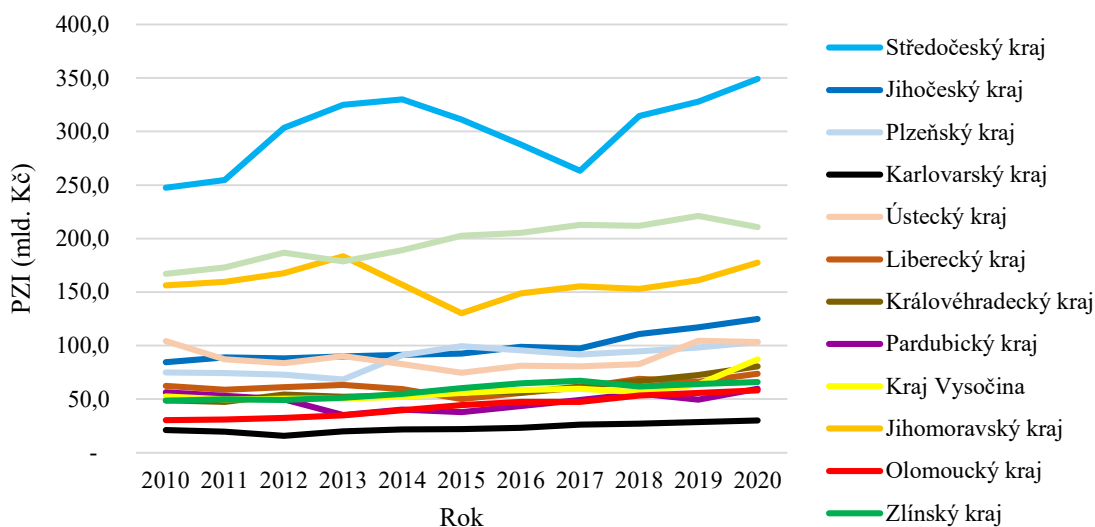
Graf 8 představuje vztah mezi přílivem PZI a saldem obchodní bilance. Vzhledem k tomu, že ČSÚ ve svých zprávách udává hodnoty v CZK, jsou hodnoty pro saldo obchodní bilance v grafu také uvedeny v CZK. V grafu si lze všimnout souběhu obou trendových přímk, tudíž hypotéza o pozitivních účincích PZI na saldo obchodní bilance, je platná.

Graf 8 – Vztah PZI – Saldo obchodní bilance v ČR,
Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2022c) a (OECD, 2021)

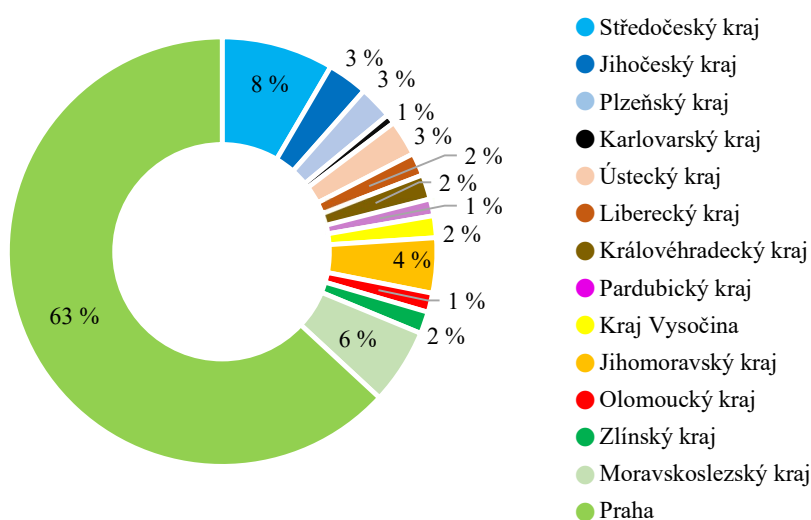
5. Analýza přímých zahraničních investic v krajích ČR

Vývoj přílivu přímých zahraničních investic do České republiky ve sledovaném období vzrůstal. V grafu 9 je možné pozorovat, že nejvíce PZI mířilo do Středočeského kraje, kde se v jednotlivých letech tento příliv ztelně liší. Následují kraje Moravskoslezský a Jihomoravský. Příliv PZI do ostatních krajů už není v porovnání s výše uvedenými tak významný a pohybuje se přibližně do 100 mld. Kč na kraj. Nejmenší objem PZI je dlouhodobě směřován do Karlovarského kraje a pohybuje se v rozmezí 10-20 mld. Kč.

Graf 9 – Vývoj PZI v krajích ČR za období 2010-2020 (bez Prahy),
Zdroj: vlastní zpracování dle (ČNB, 2022)

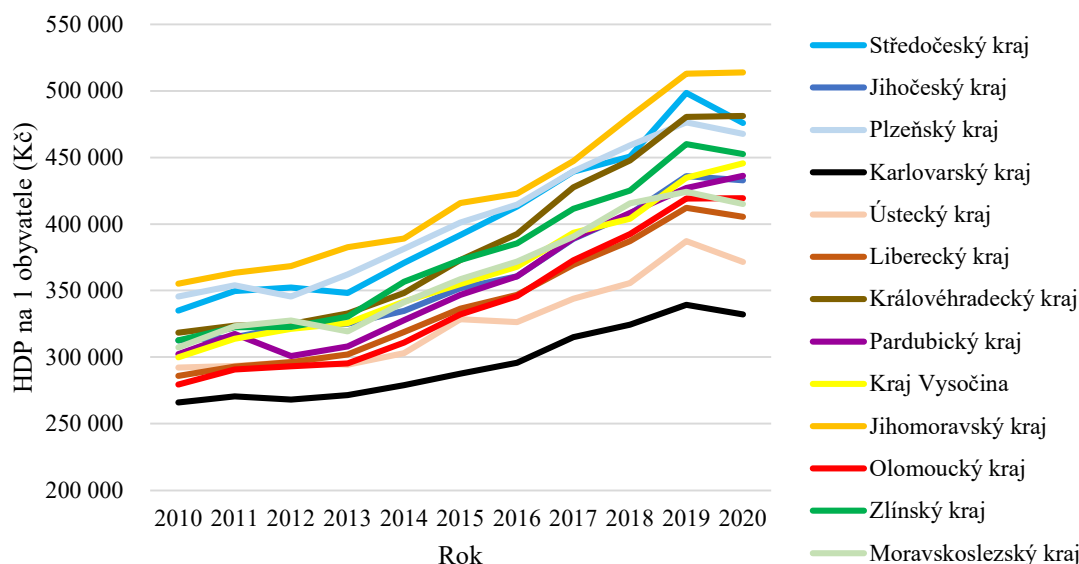
Graf 10 zobrazuje podíl jednotlivých regionů na celkovém objemu přílivu PZI do ČR. Je jasně vidět, že Praha s podílem 63 % představuje téměř 2/3 z celkového objemu PZI.

Graf 10 – Podíl regionů na PZI v ČR za rok 2020,
Zdroj: vlastní zpracování dle (ČNB, 2022)

Pro jednoznačnější zobrazení byla při dalším srovnání krajů vynechána právě Praha z důvodu, že investice v této oblasti dosahují hodnot okolo 3 000 mld. Kč ročně, což je přibližně 30x více než v ostatních krajích. Toto vysoce dominantní postavení Prahy je zapříčiněno jejím postavením, jakožto hlavního města s funkcí politického, ekonomického i kulturního centra. Praha není významná pouze z hlediska porovnání v ČR, ale má vysoké postavení i v rámci Evropy. V Praze sídlí také centrály řady společností, přes které jsou vykazovány PZI, ačkoliv samotné pobočky se nacházejí v ostatních regionech. Typickým příkladem jsou finanční instituce, zejména pak banky, jež jsou pod zahraniční kontrolou. Dle webu ČNB má v Praze sídlo 41 bank ze 44 působících v ČR a 25 z nich má centrálu v zahraničí.

Vybraným ukazatelem, který byl zkoumán ve vazbě na PZI je výše HDP na 1 obyvatele. Bylo zkoumáno, jestli měla výše PZI směřujících do daného regionu nějakou souvislost s vývojem HDP.

Graf 11 – Vývoj HDP na 1 obyvatele v krajích ČR za období 2010-2020 (bez Prahy),
Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2022e)

Na základě dat agentury CzechInvest byly v jednotlivých krajích vytipovány konkrétní investiční pobídky od zahraničních žadatelů za období 2010-2019 a jsou přehledně uvedeny v tabulkách. Nebyly brány v potaz žadatelé z ČR, jejichž společnosti jsou původem zahraniční. V případě většího množství investičních pobídek v jednotlivých krajích jsou v tabulkách uvedeny pouze ty s největším objemem PZI.

Středočeský kraj má po Praze v objemu přílivu PZI do ČR jasně převládající postavení ve srovnání s ostatními regiony. Ve sledovaném období investice v tomto kraji narůstaly až do roku 2014, kdy dosáhly maxima v hodnotě 330,1 mld. Kč. Od té doby až do roku 2017 PZI klesly o 20 %. Následující roky investice opět vzrůstaly, až dosáhly hodnoty 349,4 mld. Kč v roce 2020. Co se týče HDP na jednoho obyvatele, lze konstatovat, že ve sledovaném období neustále narůstal s výjimkou let 2011-2013, kdy se výše HDP na jednoho obyvatele pohybovala na hodnotě 350 000 Kč. V roce 2020 nastal pokles, a

to z důvodu vypuknutí pandemie COVID-19. V tomto kraji se projevila pokles nejvýrazněji, a to o 5 %. Jak lze vidět v tabulce 5, do Středočeského kraje proudily významné investice ze severních zemí Evropy, zejména z Finska a Dánska.

Tabulka 5 – Investiční pobídky ve Středočeském kraji,
Zdroj: vlastní zpracování dle (CzechInvest, 2022)

Společnost	Země původu žadatele	Rok (podání záměru)	Investice mil. Kč	Poznámka
AAC Technologies Solutions (CR) s.r.o.	Finsko	2018	2 534,28	
LEGO Production s.r.o.	Dánsko	2011	1 631,00	
Tsubaki Automotive Czech Republic s.r.o.	Nizozemí	2015	441,87	
YAPP CZECH AUTOMOTIVE SYSTEMS Co., s.r.o.	Čína	2010	252,64	
Nippon Paint Automotive Coatings (Czech) s.r.o.	Velká Británie a Severní Irsko	2017	239,35	
TI GROUP AUTOMOTIVE SYSTEMS s.r.o.	Velká Británie a Severní Irsko	2011	133,96	Liberecký, Středočeský
L & L Products, s.r.o.	USA	2013	117,00	
HCL TECHNOLOGIES CZECH REPUBLIC s.r.o.	Velká Británie a Severní Irsko	2015	47,90	

PZI v Jihočeském kraji v období 2010-2017 konstantně pozvolna narůstaly, meziroční nárůst se pohyboval kolem 3 %. V roce 2018 tyto investice vzrostly oproti předchozímu roku o 14 %, což byl největší meziroční nárůst ve sledovaném období. Následující rok opět nastal pozitivní vývoj v objemu přílivu PZI, ale s mírnějším průběhem. Při sledování HDP na jednoho obyvatele patří Jihočeský kraj k průměru ČR. Hodnota tohoto ukazatele ve sledovaném období vzrůstala až do roku 2019. V následujícím roce opět v důsledku pandemie klesla, stejně jako ve většině ostatních krajů. Významnou investici zde měla čínská společnost zaměřující se na interiéry automobilů.

Tabulka 6 – Investiční pobídky v Jihočeském kraji,
Zdroj: vlastní zpracování dle (CzechInvest, 2022)

Společnost	Země původu žadatele	Rok (podání záměru)	Investice mil. Kč	Poznámka
Yanfeng Czechia Automotive Interior Systems s.r.o.	Čína	2016	1 854,57	Ústecký, Jihočeský
ROHDE & SCHWARZ závod Vimperk, s.r.o.	Německo	2011	200,00	
Robert Bosch, spol. s.r.o.	Německo	2011	142,00	

Plzeňský kraj má v objemu přílivu PZI v daném období oproti většině krajů rozdílný vývoj. V letech 2010-2013 tyto investice nepatrně klesaly. Zato v roce 2014 narostly meziročně o 44 %. Od tohoto roku se výše PZI v kraji pohybovala kolem 100 mld. Kč, s výjimkou roku 2017, kdy klesla na 91,7 mld. Kč. Hodnota HDP na jednoho obyvatele do roku 2012 mírně klesla, od té doby ale neustále vzrůstala. Pohybovala se na hodnotách Středočeského kraje, což je významný nadprůměr v porovnání s ostatními kraji v ČR. V roce 2020 ale tato hodnota klesla, a to o 2 %. Z investičních pobídek výhradně od zahraničního žadatele agentura CzechInvest uvádí pouze společnosti z Německa.

Tabulka 7 – Investiční pobídky v Plzeňském kraji,
Zdroj: vlastní zpracování dle (CzechInvest, 2022)

Společnost	Země původu žadatele	Rok (podání záměru)	Investice mil. Kč	Poznámka
IDEAL AUTOMOTIVE Bor, s.r.o.	Německo	2011	275,48	
Holz Schiller s.r.o.	Německo	2011	252,21	Karlovarský, Plzeňský

Karlovarský kraj má výši přílivu zahraničních investic dlouhodobě nejnižší v porovnání s ostatními kraji v ČR. V letech 2010-2012 výše PZI mírně klesala, a to z 21 mld. Kč na 15,8 mld. Kč v roce 2012. V tomto roce nastal zlom a objem zahraničních investic narůstal až do konce sledovaného období v roce 2020, kdy tato hodnota dosáhla 30,1 mld. Kč. Jedním z důvodů takto nízkých investic je zaměření kraje na tradiční odvětví, jež v posledních letech zaznamenala značný útlum (kovodělný průmysl, sklo, keramika, porcelán). Dalším důvodem je také absence silného ekonomického centra regionu, jež je důležitý pro využití PZI. Pokud jde o průmyslové odvětví, v kraji je malá tradice technických oborů a chybí zde výzkumné a vývojové zázemí, jako jsou např. vysoké školy či vědecko-výzkumné instituce. (BermanGroup, 2012, s. 26) Při sledování ukazatele HDP na jednoho obyvatele ve sledovaném období je jeho hodnota v Karlovarském kraji nejnižší. Jeho vývoj byl podobný jako v ostatních krajích, kdy za celé období jeho hodnota rostla. Výjimkou je rok 2012, kdy tato hodnota stagnovala a také rok 2020 kdy došlo k poklesu v důsledku pandemie, konkrétně šlo o pokles o 2 %. Nejvýznamnější investicí podle agentury CzechInvest byla investice z Rakouska v roce 2017 a to v hodnotě 2 552,17 mil. Kč.

Tabulka 8 – Investiční pobídky v Karlovarském kraji,
Zdroj: vlastní zpracování dle (CzechInvest, 2022)

Společnost	Země původu žadatele	Rok (podání záměru)	Investice mil. Kč	Poznámka
BMW Mobility Development Center s.r.o.	Rakousko	2017	2 552,17	
BWI Czech Republic s.r.o.	Lucembursko	2015	741,69	
Holz Schiller s.r.o.	Německo	2011	252,21	Karlovarský, Plzeňský

Ústecký kraj se ve sledovaném období řadí k průměru v porovnání s ostatními kraji v ČR z hlediska přílivu PZI. Vývoj tohoto ukazatele v kraji se ale oproti ostatním krajům značně liší. V letech 2010-2015 příliv investic klesal, a to celkově o 28 % na 74,6 mld. Kč. Jiný byl pouze rok 2013, kdy objem investic nepatrně vzrostl. V období let 2015-2019 začaly opět PZI narůstat, až se v roce 2019 dostaly na úroveň roku 2010, a to na 104,6 mld. Kč. V roce 2020 výše PZI dosáhla podobných hodnot, jako v roce předcházejícím. Hodnota ukazatele HDP na jednoho obyvatele během celého období v kraji narůstala, s výjimkou roku 2016, kdy se propadla o 2 %. Další pokles nastal v roce 2020, přesněji o 4 % oproti předchozímu roku. Co se týká porovnání s ostatními kraji, je tato hodnota druhá nejnižší, hned po Karlovarském kraji. Ústecký kraj byl v tomto období pro zahraniční investory mezi kraji v ČR nejzajímavější, vzhledem k počtu investičních pobídek. Z celkového počtu 30 je v tabulce 9 uvedeno pouze 10 nejvýznamnějších. Tou největší byla investice korejského výrobce pneumatik, jednalo se o investici v hodnotě 22 764,34 mil. Kč.

Tabulka 9 – Investiční pobídky v Ústeckém kraji,
Zdroj: vlastní zpracování dle (CzechInvest, 2022)

Společnost	Země původu žadatele	Rok (podání záměru)	Investice mil. Kč	Poznámka
Nexen Tire Corporation Czech s.r.o.	Korea	2014	22 764,34	
BENTELER Automotive Klášterec s.r.o.	Německo	2016	2 488,83	
Kiswire Cord Czech s.r.o.	Korea	2015	2 436,90	
Yanfeng Czechia Automotive Interior Systems s.r.o.	Čína	2016	1 854,57	Ústecký, Jihočeský
JC Interiors Czechia s.r.o.	USA	2011	1 346,40	
Feintool System Parts Most s.r.o.	Švýcarsko	2016	1 260,00	
Yankee Candle s.r.o.	Velká Británie a Severní Irsko	2015	1 199,72	
HI-LEX Czech, s.r.o.	Německo	2017	1 155,69	
Blanco Czechia, s.r.o.	Německo	2017	898,06	
Kyocera Solar Europe s.r.o.	Německo	2010	792,00	

Vývoj investic v Libereckém kraji ve sledovaném období stagnoval. Jejich hodnota se pohybovala kolem 60 mld. Kč. Významnější propad nastal v letech 2013-2015, konkrétně o 20 %. Následné investice až do konce sledovaného období mírně narůstaly, a to až na hodnotu 66,3 mld. Kč. Ve srovnání s ostatními kraji v ČR se tyto hodnoty držely na průměrných hodnotách. Vývoj HDP na jednoho obyvatele v celém sledovaném období vzrůstal. V roce 2020, stejně jako ve většině ostatních krajů, klesl z důvodu pandemie. Hodnota tohoto ukazatele je ale pod průměrem v porovnání zbylých krajů v ČR. Ty nejvýznamnější investiční pobídky byly na začátku sledovaného období z Francie a Německa.

Tabulka 10 – Investiční pobídky v Libereckém kraji,
Zdroj: vlastní zpracování dle (CzechInvest, 2022)

Společnost	Země původu žadatele	Rok (podání záměru)	Investice mil. Kč	Poznámka
ONTEX CZ s.r.o.	Francie	2010	545,00	
KSM Castings CZ a.s.	Německo	2011	304,10	
Monroe Czechia s.r.o.	Německo	2011	240,05	
TI GROUP AUTOMOTIVE SYSTEMS s.r.o.	Velká Británie a Severní Irsko	2011	133,96	Liberecký, Středočeský
TOMS - Technology s.r.o.	Německo	2015	111,00	

Přímé zahraniční investice v Královéhradeckém kraji v letech 2010-2016 pouze mírně rostly, spíše stagnovaly, jejich hodnoty se pohybovaly okolo 52 mld. Kč. Od roku 2016 do konce sledovaného období narůstaly a z 56 mld. Kč v roce 2016 stouply na 80,7 mld. Kč v roce 2020, což je nárůst o 55 %. Co se týče hodnot v jednotlivých letech, řadí se Královéhradecký kraj spíše k průměru mezi ostatními kraji v ČR. Hodnota HDP na jednoho obyvatele v kraji po celé sledované období vzrůstala, a to včetně roku 2020. V tomtéž roce byl tento ukazatel druhý nejvyšší v ČR, hned po Jihomoravském kraji.

Z významných investičních pobídek lze uvést například polskou společnost působící v oblasti výroby plastových výrobků.

Tabulka 11 – Investiční pobídky v Královéhradeckém kraji,
Zdroj: vlastní zpracování dle (CzechInvest, 2022)

Společnost	Země původu žadatele	Rok (podání záměru)	Investice mil. Kč
Simoldes Plasticos Czech s.r.o.	Polsko	2014	667,04
Cataler Europe Czech s.r.o.	Japonsko	2018	514,47
Saar Gummi Czech s.r.o.	Německo	2012	252,50
Excelsior Technologies s.r.o.	Velká Británie a Severní Irsko	2010	246,22

Objem PZI mířících do Pardubického kraje se v letech 2010-2015 postupně snižoval, z hodnoty 56,2 mld. Kč na 37,9 mld. Kč, tzn. o 33 %. Výjimka nastala pouze v roce 2014, kdy investice oproti roku 2013 nepatrně vzrostly. Následovaly roky 2016-2018, kdy se objem PZI zvyšoval, konkrétně na hodnotu 55,2 mld. Kč. Následující rok 2019 investice opět klesly o 10 % oproti roku předcházejícímu na 49,5 mld. Kč. V následujícím roce se opět vrátil pozitivní trend a objem investic vzrostl. Co se týče celkového objemu PZI za sledované období, nachází se Pardubický kraj pod průměrem mezi kraji v ČR. Oproti tomu při srovnání ukazatele HDP na jednoho obyvatele se tento kraj nachází v průměru. S výjimkou roku 2012 se jeho hodnota zvyšovala, a to včetně roku 2020. Společně s krajem Vysočina se pandemie COVID-19 výrazně neprojevila na vývoji tohoto ukazatele, a vzrostl tak oproti předchozímu roku o 2 %. Významnější investice do Pardubického kraje byla na počátku sledovaného období z Nizozemí.

Tabulka 12 – Investiční pobídky v Pardubickém kraji,
Zdroj: vlastní zpracování dle (CzechInvest, 2022)

Společnost	Země původu žadatele	Rok (podání záměru)	Investice mil. Kč
FOXCONN CZ s.r.o.	Nizozemí	2010	1 141,18
Central Glass Czech s.r.o.	Japonsko	2017	944,94
APAG Elektronik s.r.o.	Indie	2013	181,20

V Kraji Vysočina se přímé zahraniční investice pohybovaly v letech 2010-2014 okolo hodnoty 50 mld. Kč. V následujících letech poté vzrůstaly s výjimkou roku 2018, kdy se hodnota objemu investic do kraje snížila o 5 % proti předchozímu roku. Následně výše PZI opět vzrostla na hodnotu 87,3 mld. Kč v roce 2020, což je oproti předchozímu roku nárůst o 37 %. Kraj Vysočina se pohybuje dlouhodobě v objemech mířících do kraje na průměru ČR. Hodnota ukazatele HDP na jednoho obyvatele ve sledovaném období ve všech letech narůstala. Stejně jako v Pardubickém kraji, i zde se pandemie COVID-19 na výši tohoto ukazatele příliš neprojevila a nárůst oproti předchozímu roku byl o 2,5 %. Z investičních pobídek v kraji udává agentura CzechInvest pouze jednu z Číny.

Tabulka 13 – Investiční pobídky v Kraji Vysočina,
Zdroj: vlastní zpracování dle (CzechInvest, 2022)

Společnost	Země původu žadatele	Rok (podání záměru)	Investice mil. Kč
Lemtech Precision Material (Czech) s.r.o.	Čína	2016	244,64

Jihomoravský kraj patří dlouhodobě v objemu zahraničních investic k nadprůměru při porovnání s ostatními kraji. Výše těchto investic se pohybuje kolem 150 mld. Kč ročně. V letech 2010-2013 investice narůstaly až do výše 183,6 mld. Kč v roce 2013. V následujících dvou letech nastal propad, celkově na 130,4 mld. Kč, tj. o 29 % v roce 2015 oproti roku 2013. V období 2015-2020 PZI opět narůstaly s výjimkou roku 2018, kdy nepatrně klesly. V roce 2019 dosáhla výše objemu PZI 177,5 mld. Kč. Hodnota ukazatele HDP na jednoho obyvatele dosahovala v porovnání s ostatními kraji ve sledovaném období nejvyšších hodnot. Tento ukazatel po celé období vzrůstal, kromě roku 2019, kdy došlo ke stagnaci. Z významných investičních pobídek do Jihomoravského kraje lze uvést například Rakousko či Německo.

Tabulka 14 – Investiční pobídky v Jihomoravském kraji,
Zdroj: vlastní zpracování dle (CzechInvest, 2022)

Společnost	Země původu žadatele	Rok (podání záměru)	Investice mil. Kč
SMC Industrial Automation CZ s.r.o.	Rakousko	2010	700,00
fischer automotive systems s.r.o.	Německo	2010	312,16
AU Optronics (Czech) s.r.o.	Malajsie	2013	265,00
Jacobs Vehicle Systems Europe, s.r.o.	Itálie	2013	220,00
oncomed manufacturing a.s.	Německo	2018	211,90
Michel Precizní Technika s.r.o.	Švýcarsko	2018	176,00

Olomoucký kraj se řadí dlouhodobě ke krajům s nejnižším objemem PZI. Ve sledovaném období po celou dobu tyto investice narůstaly, kromě roku 2017, kdy tato hodnota byla srovnatelná s rokem předchozím. Ukazatel HDP na jednoho obyvatele se drží také dlouhodobě pod průměrem. V průběhu sledovaného období jeho hodnota postupně narůstala, kromě roku 2020, kdy kvůli pandemii byla oproti předchozímu roku stejná. Nejvýznamnější investice ve sledovaných letech byla ze Švýcarska, a to v hodnotě 850,39 mil. Kč.

Tabulka 15 – Investiční pobídky v Olomouckém kraji,
Zdroj: vlastní zpracování dle (CzechInvest, 2022)

Společnost	Země původu žadatele	Rok (podání záměru)	Investice mil. Kč
Mubea Precision Steel Tubes s.r.o.	Švýcarsko	2019	850,39
Smiths Medical Czech Republic a.s.	Velká Británie a Severní Irsko	2012	192,12
ADM Prague s.r.o.	Nizozemí	2011	180,35
SOLAR EXPRESS s.r.o.	Čína	2010	160,14

V letech 2010-2017 ve Zlínském kraji objem přílivu PZI vzrůstal, konkrétně na hodnotu 67,3 mld. Kč v roce 2017. Následující rok nastal pokles o 8 % na 61,6 mld. Kč. Od tohoto roku investice opět narůstaly, a to na hodnotu 66 mld. Kč v roce 2020. Zlínský kraj se dlouhodobě pohybuje v průměru v porovnání s ostatními kraji v ČR. Hodnota HDP na jednoho obyvatele v celém sledovaném období vzrůstala. Pokles nastal až v roce 2020 v důsledku vypuknutí pandemie COVID-19. Oproti předchozímu roku se tato hodnota snížila o 2 %. Nejvýznamnější investiční pobídka do Zlínského kraje byla z Nizozemí, a to od společnosti zabývající se výrobou pneumatik.

Tabulka 16 – Investiční pobídky ve Zlínském kraji, zdroj: (CzechInvest, 2022)

Společnost	Země původu žadatele	Rok (podání záměru)	Investice mil. Kč
Continental HT Tyres, s.r.o.	Nizozemí	2011	2 078,41
DuPont Moravia, spol. s r.o.	Dánsko	2010	449,80
Wiegel pravčice žárové zinkování s.r.o.	Německo	2011	170,00
AGEMA EUROPE s.r.o.	Velká Británie a Severní Irsko	2017	152,00
Kovovýroba Hoffmann	Dánsko	2013	116,60

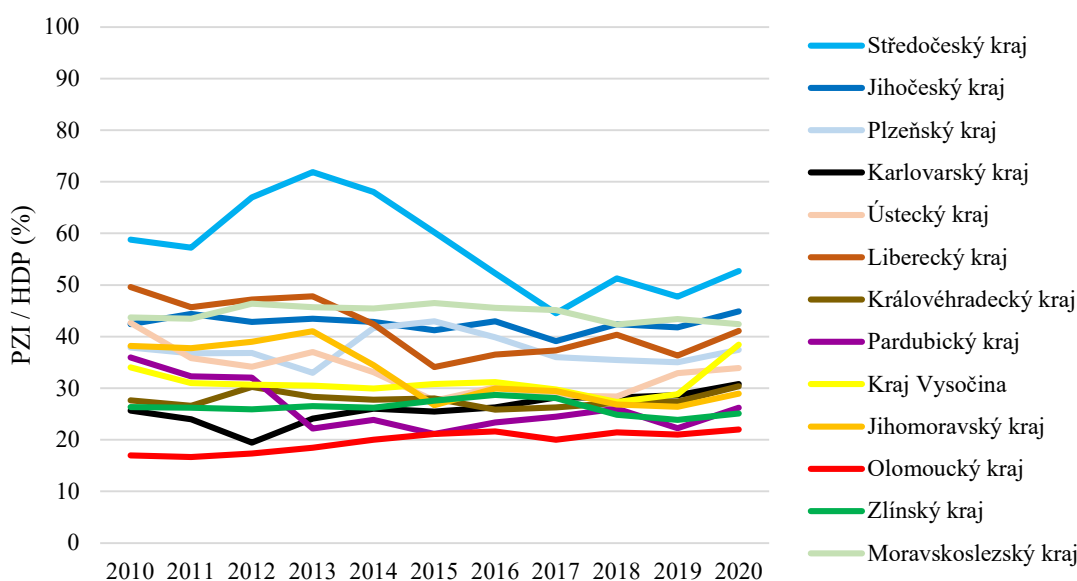
Moravskoslezský kraj se, co do výše objemu PZI mezi kraji, v ČR dlouhodobě řadí jako druhý, hned po Středočeském kraji. Ve sledovaném období je možné pozorovat zcela zřejmý trend, kterým je postupný nárůst PZI v jednotlivých letech. Od počátečního roku 2010, kdy výše PZI dosahovala hodnoty 173,0 mld. Kč, vzrostla o 28 % v roce 2019 na 221,3 mld. Kč. Přesto lze ovšem pozorovat mírný pokles o 4 % v roce 2013 oproti roku předešlému a stagnaci v letech 2017-2018. K poklesu objemu investic došlo také v roce 2020, přesněji se jednalo o pokles o 5 %. Při sledování ukazatele HDP na jednoho obyvatele si lze všimnout podobného trendu, a to takového, že po celé období tento ukazatel vzrůstal s výjimkou roku 2013, kdy klesl o 2,5 % oproti předchozímu roku. Pokles nastal také v roce 2020, vlivem pandemie o 2 %. Z celkového počtu 17 investičních pobídek, jež udává agentura CzechInvest, je v tabulce 17 uvedeno pro přehlednost 8 nejvýznamnějších. Lze si povšimnout poměrně velkých investic, zejména z Koreje, Nizozemí či Rakouska.

Tabulka 17 – Investiční pobídky ve Moravskoslezském kraji, zdroj: (CzechInvest, 2022)

Společnost	Země původu žadatele	Rok (podání záměru)	Investice mil. Kč
Mobis Automotive System Czech s.r.o.	Korea	2014	2 625,73
Teva Czech Industries s.r.o.	Nizozemí	2011	2 148,12
Biocel Paskov a.s.	Rakousko	2010	1 776,00
Hilite Czech s.r.o.	Německo	2019	1 500,54
Mölnlycke Health Care AB	Švédsko	2014	1 598,00
Brembo Czech s.r.o.	Itálie	2010	920,50
Chassis Czech s.r.o.	USA	2016	968,23
A123 Systems s.r.o.	USA	2016	815,00

Dalším zkoumaným ukazatelem byl poměr mezi výší objemu PZI do krajů a celkovým HDP v těchto krajích. Tuto závislost zobrazuje graf 12. Představuje procentuální podíl investic v kraji na celkovém HDP kraje. Na první pohled si lze z grafu všimnout, že průběh křivky u Středočeského kraje je velice podobný s tím v grafu 9. V roce 2013 dosahovala v tomto kraji výše zahraničních investic 72 % výše HDP a od té doby tento podíl klesal až do roku 2017. Podobného trendu si lze všimnout u vývoje PZI (graf 9). Maximálních hodnot dosahovaly zahraniční investice v roce 2014 a poté se až do roku 2017 snižovaly. Při sledování průběhu podíl PZI / HDP u Karlovarského kraje si lze všimnout, že zatímco se při srovnání s ostatními kraji na konci sledovaného období nachází v průměru, z hlediska objemu PZI je po celé sledované období až na 13. pozici mezi kraji (graf 9). Tato nevyrovnanost je dána také velikostí kraje, jelikož je druhý nejmenší v ČR (bez Prahy). Zajímavý je také vývoj podílu PZI a HDP v kraji Vysočina. Po téměř celé sledované období se tento podíl snižoval, zatímco v roce 2020 skokově narostl a to z 29 % na 39 %.

Praha byla opět z tohoto srovnání vynechána, jelikož zde dosahuje tento poměr hodnot mezi 116 % v roce 2010 a 173 % v roce 2020. Nedají se tudíž tyto hodnoty srovnávat s ostatními kraji ČR. Co se týče průměrné hodnoty, ČR dosahuje v podílu PZI na HDP kolem 70 % (především kvůli dominantnímu postavení Prahy). Tento podíl je dnes největší mezi zeměmi V4. Od počátku 90. let 20. století tato hodnota vzrostla sedmkrát. (ČTK, 2019)

Graf 12 – Poměr PZI na HDP v krajích ČR za období 2010-2020 (bez Prahy),
Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2022e) a (ČNB, 2022)

Odvětvová struktura PZI se ve sledovaném období příliš nezměnila. Největší podíl mají finanční a pojišťovací činnosti, 21 % v roce 2010 a 28 % v roce 2020 a také zpracovatelský průmysl, 30 % v roce 2010 a 27 % v roce 2020. Následují činnosti v oblasti nemovitostí, kde se podíl pohybuje okolo 11 %. Ostatní odvětví už mají na celkové struktuře PZI podíl pod 10 %. (ČNB, 2022) (ČNB, 2012)

6. Dopady přímých zahraničních investic firmy BOSCH DIESEL, s.r.o.

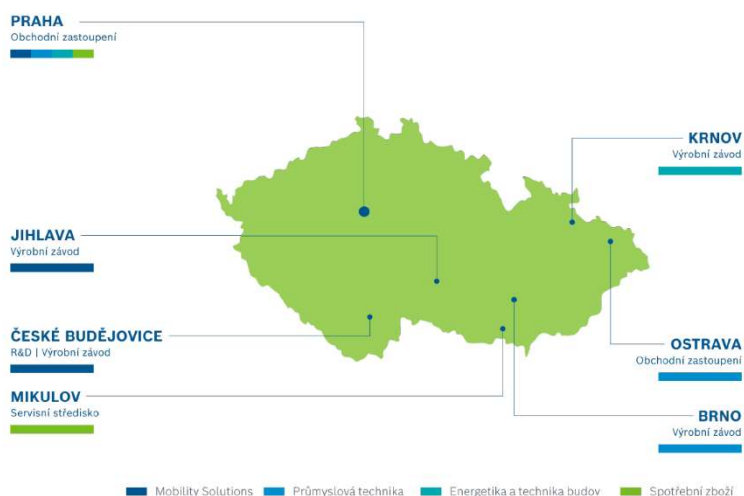
Obrázek 4 – Logo společnosti BOSCH, zdroj: (intranet společnosti, 2022)

6.1 Představení společnosti Robert Bosch GmbH

Společnost Robert Bosch GmbH byla založena 15. listopadu 1886 Robertem Boschem v Německu. V současnosti je sídlem firmy Stuttgart v Německu. Svoji první českou pobočku otevřela roku 1920 v Praze. Její činnost byla až do roku 1989 na 44 let pozastavena. Fungování obnovila roku 1991. Bosch je významným producentem ve čtyřech oblastech: Mobility Solutions, průmyslová technika, spotřební zboží a energetika a technika budov.

Podnik zaměstnává celosvětově 395 000 lidí (k 31.12.2020) a jeho obrat se vyšplhal za rok 2020 na 71,5 miliardy eur. Z celkového počtu zaměstnanců je 73 000 z nich pracovníky v oblasti výzkumu a vývoje ve 129 lokalitách po celém světě, dalších 34 000 se zabývá softwarovým inženýrstvím. (Skupina Bosch ve zkratce, 2022)

Bosch je přední společností v řešení chytrých měst či domácností, propojené mobility a propojeného průmyslu. Cílem společnosti je přinášet inovace pro propojený život a zlepšení kvality života po celém světě. Bosch Group zahrnuje společnost Robert Bosch GmbH a zhruba 440 dalších dceřiných a regionálních firem ve více než 60 zemích po celém světě. Nejvíce závodů se nachází v Evropě, v měřítku zemí se na první místo řadí Německo, hned za ním Španělsko a Francie. (Skupina Bosch ve zkratce, 2022) V České republice se jedná o pobočky v Českých Budějovicích, Jihlavě, Brně, Mikulově, Krnově a Boru. (Bosch v České republice, 2022)

Obrázek 5 – Rozmístění závodů BOSCH v ČR, zdroj: (intranet společnosti, 2022)

6.2 BOSCH DIESEL s.r.o. v Jihlavě

Výhodou České republiky je nesporně její lokalita, nachází se blízko západním odběratelům. Proto se společnost rozhodla založit výrobní závod v Česku, konkrétně v Jihlavě, tedy poblíž dálnice D1. Jihlavská pobočka skupiny Bosch byla založena roku 1993. (Bosch, 2022)

Tabulka 18 – Informace o společnosti, Zdroj: vlastní zpracování dle (EJustice, 2022a)

Obchodní jméno:	BOSCH DIESEL s.r.o.
Právní forma:	Společnost s ručením omezeným
Sídlo:	Pávov 121, 586 01 Jihlava
IČO:	469 95 129
Předmět podnikání:	- výroba dílů a příslušenství dvoustopých motorových vozidel vč. dílů jejich motorů /vývoj, výroba a prodej výrobků jemné mechaniky, elektrických a elektronických výrobků, obzvláště pro naftové motory/ - nákup zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej - výroba součástí motorových vozidel a balících strojů
Jednatelé:	Ralph Klaus Carle, Rajendra Basavaraju

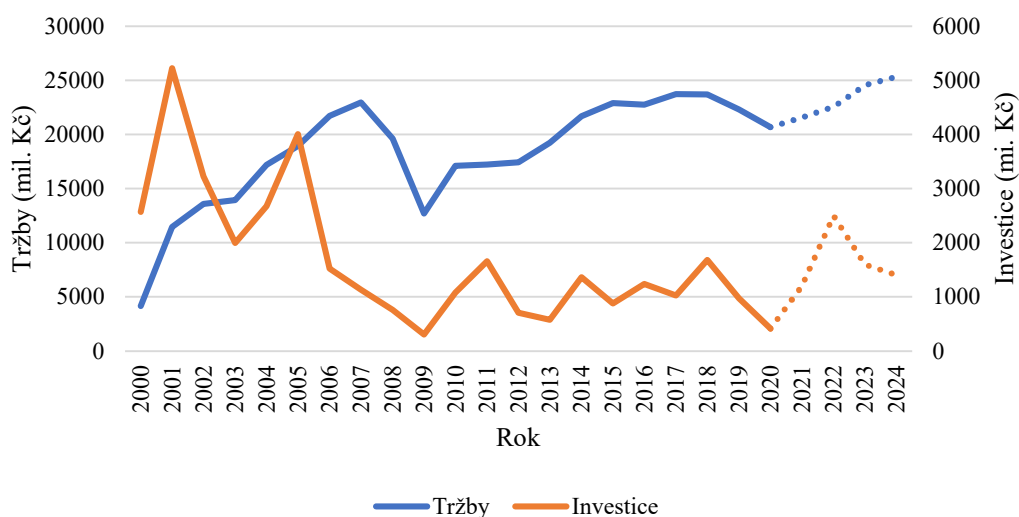
Závod se v průběhu let stal největším výrobcem moderních a inovativních vstřikovacích systémů Common Rail v rámci Bosch Group. Ve třech výrobních závodech se vyrábí komponenty pro dieselový vstřikovací systém – dieselová vysokotlaká vstřikovací čerpadla, vysokotlaké zásobníky a tlakové regulační ventily. Počet zaměstnanců je přibližně 4 109 (údaj k 28. 2. 2021). Bosch diesel s.r.o. je držitelem více než 110 národních i mezinárodních certifikátů a ocenění, např. Národní ceny kvality ČR - Excelentní firma, Exportér roku nebo Ceny Hejtmana Kraje Vysočina. (Bosch, 2022)

Obrázek 6 – Výrobky společnosti BOSCH DIESEL s.r.o., vlastní zpracování dle intranetu společnosti, Zdroj: vlastní zpracování dle (intranet společnosti, 2022)

6.3 Objem přímých zahraničních investic a dopad na firmu

Cílem této bakalářské práce bylo zaměřit se na dva ukazatele: tržby a počet zaměstnanců ve vztahu na objem investic směřujících do společnosti BOSCH DIESEL s.r.o. Dalším zajímavým ukazatelem by mohl být také obrat společnosti. Jelikož je tato firma dceřinou společností, je zisk odváděn do mateřské firmy v Německu a nemá tudíž žádnou vypovídací hodnotu.

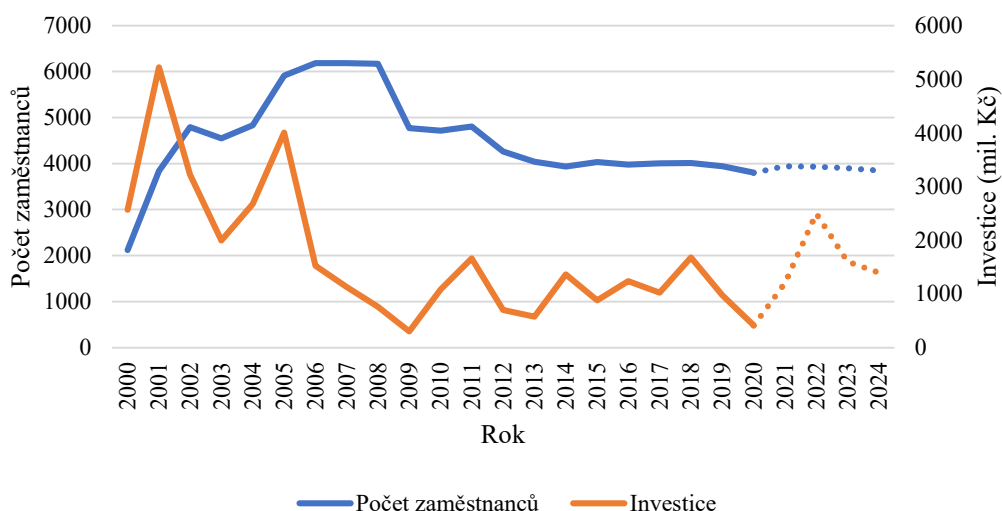
Graf 13 – Vztah Investice – Tržby ve společnosti BOSCH DIESEL s.r.o., vlastní zpracování dle výročních zpráv společnosti, zdroj: (EJustice, 2022b)

Jak si lze všimnout z grafu 13, investice do jihlavského závodu na začátku sledovaného období, tj. v roce 2000, značně narůstaly. Bylo to dáno tím, že před rokem 2000 společnost operovala v Jihlavě dvěma menšími výrobními halami, jež byly odkoupeny od firmy Motorpal. Na přelomu tisíciletí byla schválena výstavba třetího jihlavského závodu, kde byly postupně vybudovány další 3 výrobní haly. Největší objem PZI nabyt v roce 2001, kdy investice dosáhly hodnoty 5 228 tis. Kč. Jelikož tento závod byl stavěn postupně, je zde vidět propad v roce 2003. I přes tento propad je rok 2003 v porovnání s lety 2006-2020 nadprůměrný. Po vystavění třetího závodu objem investic klesal, až byl v roce 2009 na samém minimu, tj. 305 tis. Kč. To bylo zapříčiněno celosvětovou krizí. Poté se investice opět navyšovaly a držely se do roku 2019 přibližně na stejné hodnotě. V období 2010-2019 firma významně investovala do automatizace a robotizace výroby. V roce 2020 přišla celosvětová pandemie nemoci COVID-19, což zapříčinilo poklesy tržeb a tím i nové investice. V současné době společnost investuje do výstavby již čtvrtého jihlavského závodu, kam se přesune část výroby. Kromě toho Bosch sleduje trendy v automobilovém průmyslu, kdy je stále větší poptávka po elektromobilech. Z toho důvodu se v tomto roce část výroby zcela inovuje a připravuje se na výrobu komponentů pro elektromotory do elektromobilů. Bude tedy zajímavé sledovat tento vývoj investic i v následujících letech.

Obrázek 7 – Třetí závod BOSCH DIESEL s.r.o. v Jihlavě,
zdroj: (intranet společnosti, 2022)

Graf 13 zobrazuje vývoj zahraničních investic a tržeb společnosti BOSCH DIESEL s.r.o. Tím, že se na počátku tisíciletí výroba společnosti významně rozšířila vystavěním nového závodu, se vysokou měrou se zvýšily také tržby. Tento trend lze sledovat do roku 2007. Poté se tržby v důsledku celosvětové krize snížily stejně jako investice. Vzhledem k tomu, že společnost významně investovala do automatizace, zvýšila se také efektivnost celé výroby a narostly tím také tržby. Po propuknutí pandemie v roce 2020 se výroba v jarních měsících téměř zastavila, proto přišel propad. Částečně tento propad vykompenzovalo to, že v podzimních měsících roku 2020 měla společnost velké množství zakázek a výroba jela do konce roku naplno, tudíž propad v tomto roce nebyl tak veliký, jak se předpokládalo. Vzhledem k tomu, že se zde výroba v následujících letech přizpůsobí potřebám elektromobilů, dá se očekávat pozitivní vývoj tržeb.

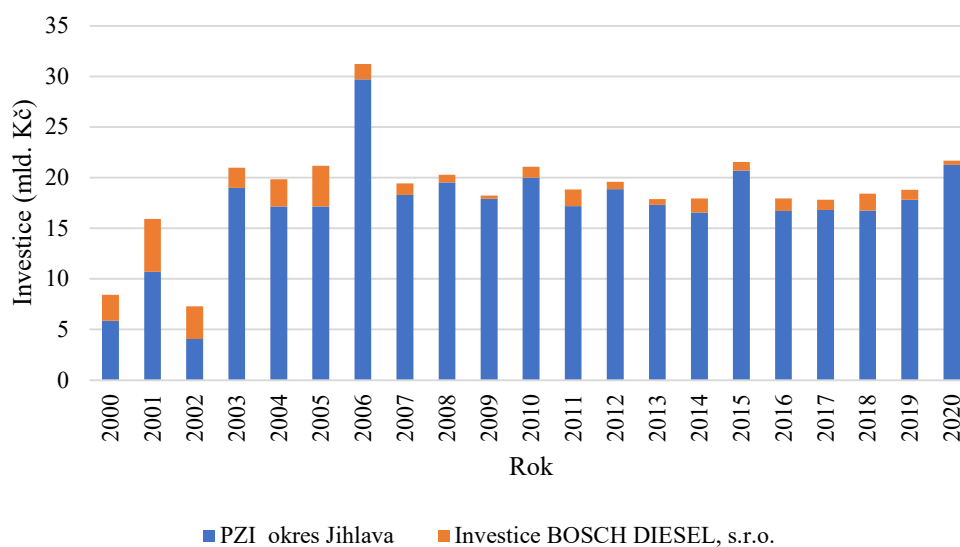

Graf 14 – Vztah Investice – Počet zaměstnanců ve společnosti BOSCH DIESEL s.r.o.,
Zdroj: vlastní zpracování dle výročních zpráv společnosti (EJustice, 2022b)

Při vybudování nového třetího jihlavského závodu se také významně zvýšila potřeba pracovní síly. V grafu 14 si lze všimnout, že z původních asi 2000 zaměstnanců pracujících na předchozích závodech se do roku 2006 tento počet zvýšil na 6000 zaměstnanců, což byl skutečně obrovský nárůst. Jak již však bylo zmíněno, společnost vložila poměrně značné prostředky do automatizace a robotizace výroby, čímž se nároky na počty zaměstnanců ve výrobě snížily, až se víceméně ustálily na hodnotě kolem 4000 zaměstnanců. Neznamená to ale, že by společnost stále neinovovala. Velká část z tohoto počtu je zaměstnaná jako THP pracovníci nebo pracovníci ve vývoji.

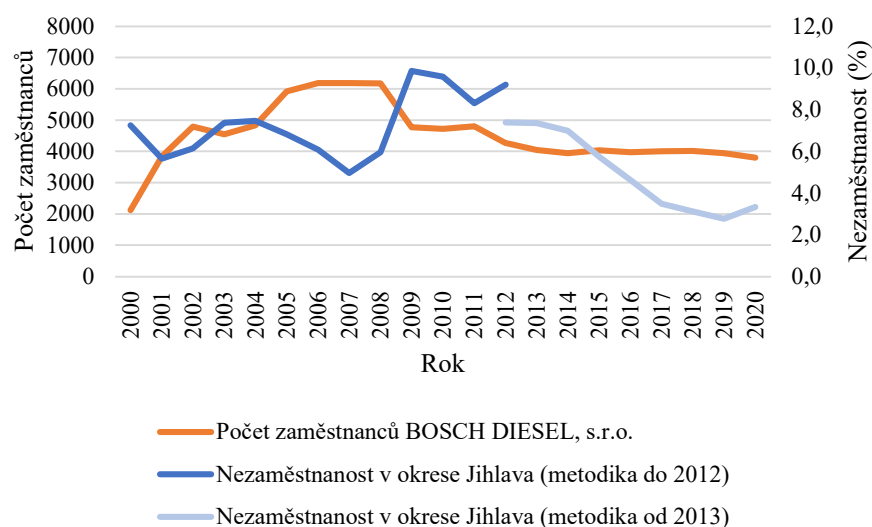
Počty zaměstnanců, jež jsou zde uvedeny, se zaměřují pouze na firemní kmenové zaměstnance. Bohužel, data o počtu agenturních pracovníků k dispozici ve firmě nejsou. Z agenturních pracovníků jsou v největší míře zastoupeni lidé z České republiky, Ukrajiny a Maďarska. Tito jsou zaměstnáni na výrobních pozicích. Kromě toho pro BOSCH DIESEL s.r.o. zajišťují například úklidové služby, ostrahu, stavební práce atd. externí firmy, jejichž pracovníci ve statistikách společnosti taktéž nefigurují.

I přes vybudování nové výrobní haly se do budoucna nepočítá s výrazným růstem ani poklesem počtu zaměstnanců z důvodu zavedení nových technologií, jež dokáží nahradit ve výrobní oblasti lidskou práci.

Graf 15 – Podíl investic společnosti BOSCH DIESEL s.r.o. na celkových PZI v okrese Jihlava, Zdroj: vlastní zpracování dle výročních zpráv společnosti (EJustice, 2022b) a (ČNB, 2022)

Vzhledem k poměrně rozsáhlým investicím na počátku sledovaného období bylo zkoumáno, jak se tato skutečnost projevila na celkových zahraničních investicích v okrese Jihlava. Byly proto porovnány investice společnosti BOSCH DIESEL s.r.o. s celkovými PZI v okrese. Zjištěné poznatky jsou náplní grafu 15, jež zobrazuje podíl investic této společnosti na celkových investicích v okrese Jihlava. Kupříkladu v roce 2001, kdy společnost investovala historicky nejvíce prostředků, dělaly tyto investice téměř 33 % ze všech PZI v okrese. O rok později, v roce 2002, to bylo dokonce 44 %. Rok 2002 byl ale z hlediska přílivu PZI do okresu nejslabším rokem ve sledovaném období, tudíž tato hodnota není velmi reprezentativní.

Graf 16 – Vztah Počet zaměstnanců BOSCH DIESEL s.r.o. – Míra registrované nezaměstnanosti, Zdroj: vlastní zpracování dle výročních zpráv společnosti (EJustice, 2022b) a (ČSÚ, 2022d)

Další ukazatel, který zde byl sledován, byl vztah mezi nezaměstnaností v okrese Jihlava a počtem zaměstnanců zkoumané společnosti. Bylo zjišťováno, zda měl výrazný nárůst zaměstnanců ve firmě nějaký dopad na nezaměstnanost v okrese. Vzhledem k tomu, že se metodika výpočtu nezaměstnanosti změnila, je do roku 2012 brána v úvahu míra registrované nezaměstnanosti a od roku 2013 je použit ukazatel podíl nezaměstnaných osob. V grafu 16 si lze všimnout určité závislosti nárůstu pracovních míst s vývojem nezaměstnanosti v okrese Jihlava. Dá se víceméně konstatovat, že do roku 2007 se zvyšoval počet zaměstnanců společnosti, až byl v tomto roce na své maximální hodnotě. Naopak nezaměstnanost se v tomto období snižovala, v roce 2007 byla na své minimální hodnotě. Poté přišla krize, tudíž společnost méně investovala, byla nucena snížit počet pracovních míst a ve stejném období se také zvýšila nezaměstnanost. Od roku 2009 se počet zaměstnanců společnosti ustálil a vývoj ukazatele nezaměstnanosti už společnost neovlivňovala. Mimořádně nízká nezaměstnanost do roku 2019 byla trendem v celé ČR. V roce 2020 opět začala vzrůstat v důsledku pandemie.

Tabulka 19 – Nezaměstnanost a počet zaměstnanců, Zdroj: vlastní zpracování dle výročních zpráv společnosti (EJustice, 2022b) a (ČSÚ, 2022d)

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nezaměstnanost v okrese Jihlava	7,2	5,6	6,1	7,4	7,5	6,8	6,1	5,0	6,0	9,9	9,6	8,3	9,2
Počet zaměstnanců BOSCH DIESEL, s.r.o.	2126	3837	4793	4547	4834	5916	6185	6182	6173	4770	4718	4803	4266
Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020					
Nezaměstnanost v okrese Jihlava	7,36	6,99	5,74	4,62	3,48	3,12	2,78	3,34					
Počet zaměstnanců BOSCH DIESEL, s.r.o.	4043	3939	4032	3975	4007	4011	3945	3802					

6.4 Další aktivity společnosti v regionu a vliv na jeho rozvoj

Společnost BOSCH DIESEL, s.r.o. navazuje na dlouholetou tradici politiky firmy, jež vychází z Nadace Roberta Bosche a podporuje či spolupracuje s různými institucemi.

Významný podíl má např. v oblasti školství. Společnost stála při vzniku jediné veřejné vysoké školy v kraji Vysočina, kde je možné studovat kromě ekonomických a zdravotnických oborů také obory technické, zejména pak strojírenství či IT. Společnost i nadále úzce spolupracuje s touto vysokou školou. Podporuje také učňovské a maturitní obory na technických středních školách, zejména v Jihlavě. Studenti těchto škol absolvují v rámci výuky praxi přímo v této společnosti, kde se nachází také učebny a dílny určené k tomuto účelu. Kromě toho podporuje technické vzdělání i na mateřských a základních školách. Studentům vysokých škol pak nabízí spolupráci při psaní závěrečných prací, nabízí možnost praktikantských stáží a také získání motivačních stipendií. Mimo to také úzce spolupracuje s VUT v Brně.

Společnost podporuje také kulturní život v regionu. Mezi akce, které společnost organizuje se řadí například „BOSCH Svařák“ na Masarykově náměstí v Jihlavě s doprovodným programem, „BOSCH Festival světla“ s videomappingem na známých jihlavských stavbách, „We Are Bosch Day“ pro zaměstnance s hudebními skupinami jako jsou například Chinaski, dále je partnerem největšího hudebního multižánrového festivalu na Vysočině, jímž je „Vysočina Fest“, který denně navštíví přibližně 11 tisíc návštěvníků.

Dalšími aktivitami společnosti jsou například rekonstrukce sociálních zařízení, nákup lékařského vybavení či zřízení nových pokojů v nemocnici Jihlava. Podporuje také neziskové a obecně prospěšné organizace.

6.5 Rozvoj společnosti v dalších letech

Společnost Bosch DIESEL, s.r.o. sleduje trendy v oblasti automobilového průmyslu a aktuálně se připravuje na větší integraci do oblasti elektromobility. V letošním roce také otevřela svoji první továrnu v Evropě americká společnost Tesla zaměřující se na vývoj a výrobu elektromobilů. (ČTK, 2022) První výrobní linky pro výrobu součástek do elektromotorů se mají v Jihlavě rozběhnout v roce 2022. Do budoucna je předpokládán velký potenciál v rozšíření této výroby a vystavění nových výrobních linek. Díky větší automatizaci výroby dochází k větší efektivitě a zabrání menší výrobní plochy pro stejnou činnost. Může se tak na stejném prostoru vyrobit více komponentů. I toto lze pokládat za velký potenciál do budoucna. Kromě těchto změn, které v budoucnu společnost čekají, je dalším tématem také rozšíření stávající výrobní plochy na úkor kancelářských ploch. Trend je takový, že se jednotlivá oddělení stěhují do vyšších nadzemních podlaží a vytváří tak prostor pro rozšíření výroby. Pandemie COVID-19 rozvinula možnosti home office a v kancelářích je tudíž možné vytvářet sdílená místa a jednotlivá oddělení se tak mohou zmenšovat. Touto věcí se také zabývám v rámci působení v oddělení Facility managementu ve společnosti.

7. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zanalyzovat objem zahraničních investic na úrovni krajů v jednotlivých letech a zkoumat projevy těchto investic na výši HDP na jednoho obyvatele. Zároveň také byly mezi sebou srovnány jednotlivé kraje v ČR z hlediska velikosti zahraničních investic a HDP na jednoho obyvatele.

Nizozemí, Lucembursko, Německo a Rakousko představují v podílu objemu zahraničních investic směřujících do české ekonomiky více než 50 % z celkových zahraničních investic. Konkrétní investice jsou uvedeny u analýz investic v jednotlivých krajích.

Bakalářská práce srovnává jednotlivé kraje mezi sebou a analyzuje objemy dílčích investic v daném kraji a jejich souvislost s vývojem HDP na jednoho obyvatele. Práce se zaměřuje také na rok 2020, kdy tyto investice byly ovlivněny pandemií. Pozornost byla v tomto případě zaměřena na to, zda tato krize ovlivnila životní úroveň obyvatel.

V závěru práce je představena konkrétní investice v kraji Vysočina, zkoumán její vývoj ve vazbě na nezaměstnanost a tržby. Dále jsou popsány dopady a rozvoj společnosti v dalších letech. Společnost BOSCH DIESEL s.r.o. pokračuje v celosvětové firemní politice, tedy v podpoře projektů z Nadace Roberta Bosche, jejichž hlavní motivací je pomoc. Firma BOSCH DIESEL s.r.o. je výrazným finančním přispěvatelem v kraji Vysočina. Svou aktivitou dlouhodobě podporuje školství a sociální služby. Podpora v oblasti školství vychází z nedostatku pracovníků v kraji, kteří jsou kvalifikovaní v oboru strojírenství. Společnost BOSCH DIESEL s.r.o. spolupracuje se základními, středními i vysokými školami.

Podnik silně ovlivňuje zaměstnanost v kraji. BOSCH DIESEL s.r.o. je největším zaměstnavatelem v kraji Vysočina. S tímto faktem souvisí také to, že v případě pozastavení výroby je ovlivněna velká skupina obyvatel žijící převážně v okrese Jihlava. Příkladem může být omezení výroby během vypuknutí pandemie v roce 2020. S rozvojem moderních plně automatizovaných procesů výroby nebude v budoucnu potřeba tolik zaměstnanců ve výrobní sféře, ale naopak se očekává zvýšení počtu pracovníků v oblasti vědy a výzkumu.

Seznam použitých zkratk

ČNB – Česká národní banka
ČPZI – čisté přímé zahraniční investice
ČR – Česká republika
ECB – Evropská centrální banka
OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
EU – Evropská unie
HDP – hrubý domácí produkt
IDP – Investment Development Path
ILO – Mezinárodní organizace práce
LAU – Místní samosprávné jednotky
MMF – Mezinárodní měnový fond
M&A – fúze a akvizice
NUTS – Nomenklatura územních statistických jednotek
PZI – přímé zahraniční investice
s.r.o. – společnost s ručením omezeným
THP – technicko-hospodářský pracovník
USD – americký dolar
VUT – Vysoké učení technické
V4 – Visegrádská skupina

Reference

§ 3 odst. 1 zákona č. 34/2021 Sb.: Zákon o prověřování zahraničních investic a o změně souvisejících zákonů (zákon o prověřování zahraničních investic), 2021. In: . Česko: Zákony pro lidi.cz. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2021-34#p3-1>

BERMANGROUP, 2012. *Analýza rozvojových charakteristik a potenciálu Karlovarského kraje* [online]. Karlovy Vary: Karlovarský kraj [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: http://www.kr-karlovarsky.cz/region/documents/analyza_rozvoj_charakteristik.pdf

BLAŽEK, Jiří, 1999. *Teorie regionálního vývoje: Je na obzoru nové paradigma, či jde o pohyb v kruhu*. Geografie-Sborník ČGS. č. 3. ISSN 1213-1075.

BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ, 2011. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Vyd. 2., přeprac. a rozš. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1974-3.

BLOTEVOGEL, Hans, 2000. *Zur Konjunktur der Regiondiskurse: Informationen zur Raumentwicklung*. 9(10), 491-506. ISBN ISSN 0303-2493.

BOSCH, 2022. Jihlava. In: *Bosch* [online]. Praha: Robert Bosch odbytová s.r.o. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.bosch.cz/nase-spolecnost/bosch-v-ceske-republice/jihlava/>

Bosch v České republice, 2022. In: *Bosch* [online]. Praha: Robert Bosch odbytová s.r.o. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.bosch.cz/nase-spolecnost/bosch-v-ceske-republice/>

CZECHINVEST, 2022. Investiční pobídky. In: *CzechInvest* [online]. Praha: CzechInvest [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://www.czechinvest.org/cz/Sluzby-pro-investory/Investicni-pobidky>

ČERNOHORSKÝ, Jan, 2020. *Finance: od teorie k realitě*. 1. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-271-1809-0.

ČNB, 2012. *Přímé zahraniční investice - 2010* [online]. 1. Praha: ČNB [cit. 2022-05-12]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/pzi/PZI_2010_CZ.pdf

ČNB, 2020. *Přímé zahraniční investice - 2019* [online]. 1. Praha: ČNB [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/pzi/PZI_2019_CZ.pdf

ČNB, 2021. *Klasifikace územních statistických jednotek (CZ-NUTS)* [online]. In: . Praha: ČNB, s. 3 [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/131222971/cz_nuts_metodika.pdf/abd2b7fa-4e7f-4926-afc5-b58ed66d9719?version=1.3

ČNB, 2022. Přímé zahraniční investice. In: *Česká národní banka* [online]. Praha: Česká národní banka [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/pzi/

- ČNB, 2022. *Přímé zahraniční investice - 2020* [online]. 1. Praha: ČNB [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/pzi/PZI_2020_CZ.pdf
- ČSÚ, 2018. Kraje (NUTS 3) a okresy (LAU 1) České republiky. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/42865529/NUTS3_LAU1_2018.png/b8369057-9afa-4df6-a859-c29bbc80d5c9?version=1.1&t=1521814331776
- ČSÚ, 2021a. *Klasifikace územních statistických jednotek (CZ-NUTS)* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/131222971/cz_nuts_systematicka_cast.xlsx/ba4a914d-74ec-48cb-b875-470098520a26?version=1.2
- ČSÚ, 2021b. Metodické poznámky - Výběrové šetření pracovních sil. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zam_vsps
- ČSÚ, 2021c. Inflace - druhy, definice, tabulky. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace
- ČSÚ, 2022a. Makroekonomické údaje. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 9 [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/171348119/chmumet010322.pdf/4ace3dfd-eb4d-4500-bad0-6572270f3917?version=1.0>
- ČSÚ, 2022b. Základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15 a více let. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM01-B&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-B&str=v467&u=v413__VUZEMI__97__19
- ČSÚ, 2022c. Zahraniční obchod - časové řady. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/vzonu_cr
- ČSÚ, 2022d. Zaměstnanost, nezaměstnanost. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-02-17]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xj/zamestnanost-xj-okresy>
- ČSÚ, 2022e. Porovnání krajů - aktualizace 20. 1. 2022. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/porovnaní-kraju>
- ČTK, 2019. PŘÍMÍ ZAHRA NIČNÍ INVESTOŘI: Posílají zisky domů, ale přínosy jsou i tak velké. In: *ČTK* [online]. Praha: ČTK [cit. 2022-05-12]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/primi-zahranicni-investori-posilaji-zisky-domu-ale-prinosy-jsou-i-tak-velke/1821321>
- ČTK, 2022. Americká automobilka Tesla otevřela u Berlína svou první továrnu v Evropě. *ČTK* [online]. Praha: ČTK [cit. 2022-04-03]. ISSN 1213-5003. Dostupné z:

<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/americka-automobilka-tesla-otevrela-u-berlina-svou-prvni-tovarnu-v-evrope/2181184>

DOBRYLOVSKÝ, Jiří a Tomáš LÖSTER, 2008. *Přímé zahraniční investice v ČR, jejich význam a jejich účinky na českou ekonomiku*. 1. Brno: Tribun EU. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-7399-624-6.

DVOŘÁČEK, Jiří, 2005. *Strategická analýza vybraných faktorů podnikání v Evropské unii*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola ekonomická, Nakladatelství Oeconomica. ISBN 80-245-0818-4.

DVOŘÁK, Tomáš, 1996. Je příliv kapotálu do ČR inflační?. *Politická ekonomie*. 44(4), 469-486.

EJUSTICE, 2022a. Úplný výpis z obchodního rejstříku: BOSCH DIESEL s.r.o., C 8864 vedená u Krajského soudu v Brně. In: *Veřejný rejstřík a Sběrka listin* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=512708&typ=UPLNY>

EJUSTICE, 2022b. Sběrka listin BOSCH DIESEL s.r.o. In: *Veřejný rejstřík a Sběrka listin* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-firma?subjektId=512708>

FLOYD, David, 2021. Explaining the Trump Tax Reform Plan. In: *Investopedia* [online]. New York City: Dotdash [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/taxes/trumps-tax-reform-plan-explained/>

IMF, 2009. *Balance of Payments and International Investment Position Manual: Sixth Edition (BPM6)*. 6th. Washington, D.C.: International Monetary Fund. ISBN 978-1-58906-812-4.

JEŘÁBKOVÁ, Zdenka, 2008. Přímé zahraniční investice – vybrané přínosy a náklady pro českou ekonomiku - 2007. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-05-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prime-zahranicni-investice-vybrane-prinosy-a-naklady-pro-ceskou-ekonomiku-2007-x4jot5mwml>

JÍLKOVÁ, Eva, 2018. *Hospodářská politika a regionální rozvoj*. 1. vydání. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, o.p.s. ISBN 978-80-7455-070-6.

JUREČKA, Václav, 2010. *Makroekonomie*. 1. Praha: Grada Publishing a.s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3258-9.

LUNDEVALL, Bengt-Åke, 1992. *National Systems of Innovation: Toward a Theory of Innovation and Interactive Learning*. 1. London: Pinter. ISBN 1-85567-063-1.

MPO, 2019. Nezaměstnanost zůstává v ČR rekordně nízká. *Týdeník ekonomických aktualit* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, (44), 4 [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: https://storage.googleapis.com/businessinfo_cz/files/statistiky-mpo/1944-tyden-statisticky-tydenik-mpo.pdf

NÝVLTOVÁ, Romana a Mária REŽŇÁKOVÁ, 2007. *Mezinárodní kapitálové trhy: zdroj financování*. 1. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-6339-2.

OECD, 2008. *OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment*. 4th. Paris: OECD PUBLISHING. ISBN 978-92-64-04573-6.

OECD, 2021. Foreign direct investment (FDI). In: *OECD iLibrary* [online]. Paris: OECD Publishing [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: https://www.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/fdi-stocks/indicator/english_80eca1f9-en

OUR WORLD IN DATA, 2021. Projected population by country. In: *Our World in Data* [online]. Oxford: Global Change Data Lab [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: <https://ourworldindata.org/grapher/projected-population-by-country>

PAVLÍNEK, Petr, 2004. Regional Development Effects of Foreign Direct Investment in Central and Eastern Europe. BLOKKER, Paul a Bruno DALLAGO, ed. *Regional Diversity and Local Development in the New Member States* [online]. London: Palgrave Macmillan UK, s. 166-193 [cit. 2022-01-10]. ISBN 978-1-349-30422-6. Dostupné z: doi:10.1057/9780230247017_7

Skupina Bosch ve zkratce, 2022. In: *Bosch* [online]. Praha: Robert Bosch odbytová s.r.o. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.bosch.cz/nase-spolecnost/bosch-group-ve-svete/>

SRNHOLEC, Martin, 2004. *Přímé zahraniční investice v České republice: Teorie a praxe v mezinárodním srovnání*. 1. Praha: Linde. ISBN 80-86131-52-1.

ŠTĚRBOVÁ, Ludmila, 2013. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. 1. Praha: Grada Publishing a.s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4694-4.

THE WORLD BANK, 2022a. GDP (current US\$) - Czech Republic. In: *The World Bank* [online]. Washington, DC: The World Bank Group [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?name_desc=false&locations=CZ

THE WORLD BANK, 2022b. Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$) - Czech Republic. In: *The World Bank* [online]. Washington, DC: The World Bank Group [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?locations=CZ>

URBAN, Jan, 2011. *Teorie národního hospodářství*. 3., dopl. a rozš. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-579-3.

WOKOUN, René a Jan MALINOVSKÝ, 2008. *Regionální rozvoj: (Východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. 1. Praha: Linde Praha, a.s. ISBN 978-80-7201-699-0.

WOKOUN, René a Jozef TVRDOŇ, 2010. *Přímé zahraniční investice a regionální rozvoj*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1736-0.